

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

(FOLYÓIRAT A PERENKIVÜLI TÖRVÉNYKEZÉS ÉS A KÖZJEGYZŐI GYAKORLAT SZÁMÁRA.)

IX. ÉVFOLYAM

1906.

Szerkeszti :

DR. CHARMANT OSZKÁR
budapesti kir. közjegyző.

Főmunkatárs :

DR. HOLITSCHER SZIGFRID
budapesti kir. közjegyző-helyettes.

KIADJA

A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE.

Megjelenik havonként egyszer.

BUDAPEST, 1906.

KÁROLYI GYÖRGY KÖ- ÉS KÖNYVVNYOMDÁJA
V., Arany János-uteza 1.

TARTALOM-MUTATÓ.

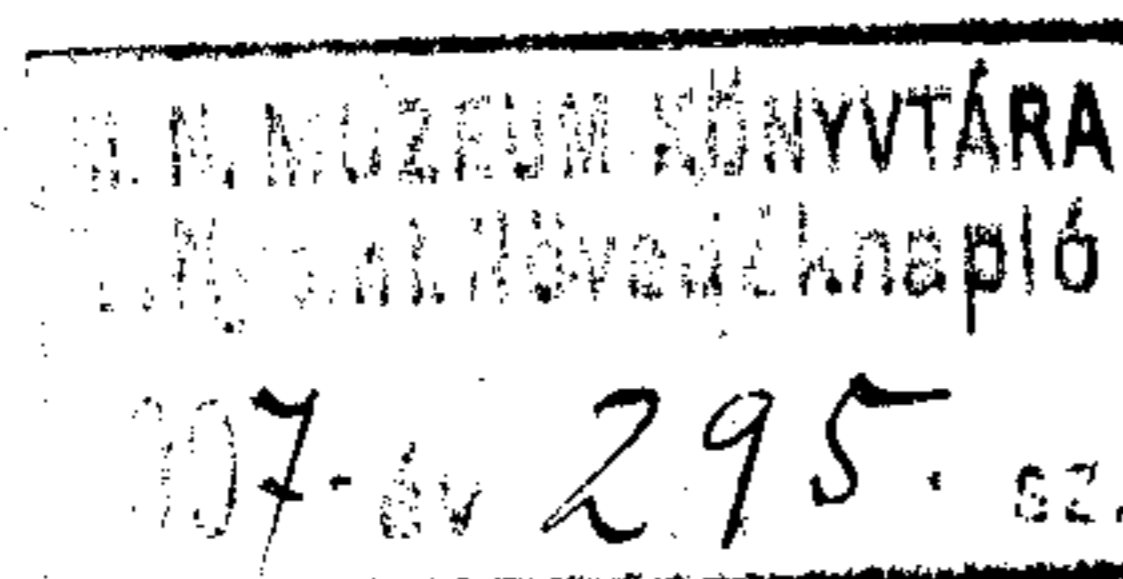
I. Czikkek.

	Lapszám
Hagyatéki eljárásunk reformjához	1 49 85
Téves birói gyakorlat végrendeletek kihirdetése körül	14
Az új svájci öröklési jog:	
I. Alapelvek	17 60
II. Általános szabályok	96
III. Törvényes öröklés	142
IV. Végrendeleti öröklés	184 213
V. Öröklési szerződések	252
IV. Köteles rész	286
VII. Az öröklés joghatásai	322 364
Magánjogi gyakorlatunk 1905-ben	92
A váltóóvás reformja	131 177 210
Az új igazságügyminister	175
A titkos vádaskodás és a birói méltóság	207
1903—1905. évi közjegyzői statistika	243 277
Örökösödési bizonyítvány és közjegyzői tárgyalás	315
Községi végrendelet	357

II. Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

	Sorszám
Azonossági tanuk alkalmazása	31
Csődleltározási díj	128
Elévülése a közjegyző felelősségének	31
Érdekeltsége a közjegyzőnek a hagyatéki eljárásban	1
Házastársak között kötött szerződés	130
— közötti ajándékozás átadással	154
— — szerződés a gyermekek javára	156
Hozomány átvételéről kiállított közjegyzői okirat bizonyító ereje	97
Jegyesek között kötött szerződés	3 194 304
Közjegyzői okirat mint érvényes magánokirat	228
Női tartásról való egyezség alaki kellei	129

V. 528

	Sorszám
Szinleges szerződés az 1886: VII. t. cz. 22. § megkerülésére	153
Siketnéma által kiállított ügyvédi meghatalmazás alaki kelléke	261
Végrehajtás közjegyzői okirat alapján	2
— megszüntetése közjegyzői okirat esetében	155

Hagyatéki eljárás.

Alapítvány kormányhatósági jóváhagyásának kérdése	32 158
Átadó végzés bizonyító ereje	306
Felfolyamodás a hagyatéki eljárásban	132
Hagyaték biztosításának, zárlatnak, költségeknek kérdései	157 195
Hagyatéki követelések érvényesítése az örökösök által	305
— iratok az örök. perben hivatalból beszerzendők	262
— tárgyaláson tett nyilatkozatok hatálya	196
— zárlat költségei	307
Halálesetfelvétel	68
— -lel igazolt örökösök joga a követelések beszedésére	69
Hitelező jogai a hagyatéki eljárásban	5
Idegen tulajdon felvétele a hagyatéki leltárba	8
Illetékesség a hagyatéki eljárásban	230
Kiskorú joglemondása	67
Közjegyzői díj (A szegedi tábla 6. sz. polgári döntvénye)	131
Leltár bizonyító ereje	33 306
Örököstársak jogállása a hagyatéki eljárás befejezése előtt	7
Perreutasítás kérdése	6 231
— tárgyat csak vitás öröklési jog képezheti	229
Perindítás elmulasztása	133
Végrendelet kihirdetése után a közjegyzőnek visszaadandó	4
Végrendeleti végrehajtó jogköre	98

Telekkönyvi rendtartás.

Aláírás valódiságának vizsgálása	72
Bejegyzések a tkvi rendt. 74. §-a alapján	135
Czégjegyzési jogosultság vizsgálása	310
Előjegyzés könyvkivonat alapján	159
— ítélet alapján	160
Felfolyamodás megengedhetősége	199
— kellékei	71
Felszólamlás megengedhetősége a betétszerk. eljárásban	198
Haszonélvezeti jog birtokrészletre is bejegyezhető	234
Hitelező joga az adós tulajdonjogának bejegyzését kérni	233
Igazolási határidő	134
Katonai házassági óvadék lekötése	35
Kártérítési jog be nem jegyezhető	232
Kiigazítás	309
Névbejegyzés	70

	Sorszám
Szolgalmi jog bejegyzése	263
— — törlése	264
Telekkönyvi rendt. 77. §-a	34
Vagyonközösség megszüntetési per feljegyzése	36
Zálogjog terjedelme	308
— -i bejegyzés hatálya	197

Czégügyek. Váltóóvás.

Április 11-én óvás fel nem vehető	165
Bécs a közgyűlés helyéül az alapszabályokban meg nem állapítható	269
Csendes társaság	99
Czégátruházás	162 205
Czégjegyzés csak személyes bejelentéssel történhetik	12
Czégyszöveg kellékei	100 102 201 235 237 265 266 268
Czégmegszűnés bejegyzése hagyatékbirosági megkeresésre	39
Czégvezető bejegyzése fióktelepnél	38 204
Egyesülés részvénytársaság és szövetkezet között meg nem engedhető	200
Férjes nő czége	9 37 41 161 203 236 267
Közzétételi határidő számítása	101
Óvás hiánya	103
Osztalék elévülése	202
Részvénybefizetés igazolása közjegyzői tanusítvánnyal	166
Részvénytőke befizetése	10 11
Szövetkezet nem lehet keresk. társaság tagja	40
Telepített váltó óvatolása	163 164

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

Ablak és kilátási szolgálat	323
Agi jellege a törvénytelen gyermekre szállt vagyonnak	286
— vagy szerzeményi minőség csak örök. perben dönthető el	74
— vagyonban való öröklési jog	242 243 281
— vagyon értékének megállapítása	281 287
Ajándékozás visszakövetelése	106
— fogalma és kellékei	81 115
Alapítványrendelet kellékei	13
Általános örökös nevezésének hatálya	272
Alsóbb rendű kath. papok utáni öröklés	283
Átvállalásból folyó kötelezettségek	56
Azonossági tanúk felelőssége	88
Áradvány	325
Betudásrendelet hatálya	24
Bérlő kártérítési igénye a szerződés megszüntetése folytán	92
Birói letét előfeltételei	255
Birosági hivatalnok anyagi felelőssége	88
Bizonyítási teher a köteles részt sértő színleges ügyletnél	136 173

	Sorszám
Bordélyház eladása iránti ügylet jó erkölcsökbe ütközik	183
Czégátruházás	256
Czég váltóaláírása	257
Czégvezető hatásköre	326
Dologi adós joga a követelés megtámadására	329
Egyetemleges zálogjog hatálya	327
Eladó szavatossága a terhek törlése iránt	147
Elbirtoklás a telekkönyvi tulajdonos ellen	50
Eljegyzés felbontásából eredő igények	19
Életbiztosítási összegre vezetett végrehajtás	15
Ellátási kikötmény jogi természete	26 89 123 175
Erkölcstelen ügylet	183 304 330
Fentartásos takarékpénztári könyv óvadéku nem szolgálhat	52
Feltétel törvény- vagy erkölcsbe ütközésének kérdése	106
Fővárosi lakbérszabályzat	87
Gazdaságban teljesített munkálatokért leszármazónak igénye nincs	172
Gyámhatóság hatásköre a haszonbérnek hováfizetése tárgyában	142
— — különélő szülők gyermekeire nézve	49 118
— — törvénytelen gyermekek tartása iránt	117
— -i jóváhagyás szüksége	253
— — kikötése	126
Gyámpénztári letét elévülése	320
Hagyaték fizetéképtelensége	318
— -i tartozásokért való felelősség	112 169 209 210 284
— — — e az özvegynek	170
Hagyományrendelés hatálya	174
— alakja	241
— utáni kamat	167
Halálesetre szóló ajándékozás	80 211
— esedékes igény alapján csőd nem nyitható	181
Halotti tor költsége nem képez hagyatéki terhet	213
Haszonélvezet átruházása	125
Haszonélvező által kötött bérszerződés hatálya	22 80
— joga a biztosítási összegre	321
Haszonbéri szerződés megszüntetéséhez való jog	144
Harmadik személy javára kötött szerződés	57 217
Házastárs törvényes öröklési joga osztr. jog szerint	14
— részére tett ajándékozás visszavonása	18
Helyettesítés értelmezése	244
Hitbér ajándékozásnak tekintendő	273
Hitvestársi öröklési igény csak a házasság felbontásával szűnik meg	277 278
Holttányilvánítás kérelmezésére ki jogosult	21
— iránti eljárásra való illetékesség	291
Hozomány állagát a nő gyógyítási költsége nem terheli	178 250
— érvényesítése örökösödési perben	282
— -ígéret hatálya	180

	Sorszám
Hozományadás alakja	290
Idegen ingatlanon emelt épület	188
Illeték elsőbbsége a telekkönyvben	17
— -kérdésben a bíróságnak nincs hatásköre	294
Ismeretlen helyen távollévő gondnokának hatásköre	121
Jászkún öröklési jog	244
Járadék biztosításának kötelezettsége	259
Járadékkövetelés jogi természete	254
Jövendőbeli kölcsönügylet iránti kötelezés	218
Kártalanítási összeghez való igény	288
Kényszerhelyzet	221
Kézjeggyel való váltónyilatkozat	85
Kiskorú szerződésképesége	90
Kitadási ok	110
Kiházasítás ági jellege	319
Kölcsön lejárat előtti visszafizetése	27 55 145 295
Kölcsönös végrendelet érvényesítésének időpontja	314
— — mint öröklési szerződés	76 314
— — visszavonása	20
Kölcsönkövetelés elévülésének kezdőpontja	148
Köteles rész megsértése	79 171 273 275
— — — miatti zárlat	212
— — iránti igény átszállása	275
— — érvényesítésének elévülése osztrák jog szerint	207
— — érvényesítése a végrendeleti előnyök elfogadása mellett	316
— — -t sértő ajándékozás értéke	139
— — -be mely terhek számíthatók be	105
— — -be nevelési költség be nem számítható	280
Kötbér fogalma	328
Közös végrendelet visszavonása	108 176
Közbenjárási díj mikor követelhető	84
Közjegyzői okirat bizonyító ereje	136
Közszeremény	179 274
Külföldi meghatalmazás alaki kellékei	146
Lebontás által okozott kár megtérítése	86
Lemondás kelléke	124
Leszármazó tartási kötelezettsége	140
Letiltás kézbesítése czégnek	184
Meghatalmazás megszűnése a megbízó halálával	220
Meghatalmazott általi váltónyilatkozat	28
Megszűnt követelés törlésének és örökösödési eljárásnak költségei	185
Nagykorúsított váltóképessége	289
— által kötött házassági szerződés	252
Nagykorúsítás jogereje	120 289
Nevelési költség betudása a köteles részbe	78
Nemzetközi öröklési jog	113

	Sorszám
Női tartás	83 249
Nyugtabélyeg kit terhel	182
Osztrák jog hatálya	125
Örökbefogadó atyától öröklött vagyon szerzeményi jellege	79
Örökbefogadott öröklési joga	137
Örökségi jutalék kifizetésének esedékessége	143
Öröklésről való lemondás	43 46
Örökösödési szerződés visszavonása kikötés nem teljesítése miatt	44
— — — — — kellékei osztrák jog szerint	75
Özvegy tartásdíjat nem követelhet	177
— kötelezettsége a haszonélvezett vagyon biztosítására	247
Özvegyi jog elvesztése	248 277 279
— — a férjnek csak nevére írt ingatlanra érvényesíthető	138
— — előbbi házasságból gyermekekkel szemben	276
Özvegyi haszonélvezet mint hagyatéki teher	206
Perindítás elmulasztása	42
Perköltség viselése az örökös által	45
Perujtás a váltóeljáráásban	127
Pupilaris helyettesítés	275
Részletfizetési kikötés daczára a kölcsön lejárat előtt visszafizethető	25
— — — — — hatálya	122
Részletfizetés elsősorban költség és kamatra fordítandó	29
Rosshiszeműség alzálogjog szerzésénél	51
Sírkő költsége nem hagyatéki teher	285
Superficies	322
Szerződés szegés folytáni megszüntetési igény	53
— értelmezés	91
Szent korona öröklése	245
Szinleges szerződés	136 222
Szóbeli megállapodások hatálya	23 54
Szóbeli végrendelet	312 315
Tartozék fogalma	325
Tartozatlanul fizetett tőke kamatai	223
Temetési költség kit terhel	317
Törvénytelen származás érvényesítése az örökösök által	246
Törvénytelen gyermek tartása kit terhel	48
— — — — — iránti egyezség hatálya	82 119 141
— — — — — kötelezettségvállalás	116
— — — — — -nak felemelése	251
Tulajdonjog fentartásával való vétel hatálya 3-ikkal szemben	292
Utóöröklési jogra végrehajtási zálogjog bekebelezése	109
Ügyvédi meghatalmazás hatálya	114
Üzletfolytatás tilalma	219
Váltólejárati megjelölése	216
Váltóalírási helye	324
Végrehajtás korlátozása	47

	Sorszám
Végrehajtást szenvedett részvétele az árverésen	258 293
Végrendelet alaki kellékei . 73 78 104 111 214 215 239 270 311 312 313 315	
— — — — — -nek bizonyítása kit terhel	16
— visszavonása megsemmisítéssel	238
— megtámadásának elévülése osztrák jog szerint	107
— érvénytelenítése iránti perbe kik idézendők	168
— -i rendelkezést elfogadó fél azt meg nem támadhatja	240 271
— -i kikötések teljesítése	77
Vélt házasságból származó gyermekek öröklési joga	208
Visszavásárlási jog	224
Záloglevéltartozásra illeték be nem kebelezhető	30

Adó- és illetékügyek.

Adótartozásért való egyetemleges kötelezettség	60
Állami kedvezmény	61
Alapítvány illetékegyenértékmentessége	152
Bejegyzési illeték visszatérítése a végreh. zálogjog törlésénél	298
Czégbejegyzési illeték	64
Czég nevére írt ingatlan öröklése	297
Dologi kezesség	192 193
Elidegenítésről való lemondás, nem III. hanem II. fok. alá esik	59
Értékcsökkenés levonása	93
Erdőtermelési jog bejegyzése	190
Ex-lex	149
Függő termés ingó vagy ingatlan volta	260
Haszonélvezet és tulajdon egyidejű szerzése	189
— -tel terhelt ingatlan öröklése	296
Házbéradó	303
Idegen telken épített ház jövedelme nem esik III. o. kereseti adó alá	62
Ítéleti illeték	95
Ingatlan értéke az örök. illeték szempontjából	296
Jegyzőkönyvek illetéke	227
Kereseti adó	65 66 301
Külföldi rendeltetésű jótékony hagyományok illetékkötelesek	226
Laküresedés folytáni adótörlés	150
Lemondás az örökségről	225
Levél az árverés meg nem tartása tárgyában bélyegmentes	151
Részvénykibocsátás bejelentése	63
Részvénytársaság meghosszabbítása ügyletújítás	302
Számlák mellékleti bélyege	299
Szövetkezetek illetékmentessége	94
Társaság feloszlása	96
Törvényes zálogjog ingatlanra	193
Ügyvéd elismervénye	300
Váltóhitel biztosítására szolgáló zálogjog törlése	191
Vételárhátralék utáni költségbiztosíték bekebelezése	58

III. Ministeri rendeletek.		Lapszám
Ablakszolgalmi jog iránti hatáskör	237	
Állami anyakönyvek	383	
Gondnokság alá helyezési eljárás	383	
Gyermektartási ügyben hatáskör	36	
Járásbíróságok szervezése Bosznia és Hercegovinában	236	
Kézbesítés	161	
Közjegyzői állás szervezése	36	
— — megszüntetése	161	
Kiskorúakat illető fizetési meghagyások	37	
Örökösödési eljárás	36	
Özvegy iparigazolványa	384	
Rendezett tanácsú városok jegyzőinek magánmunkálatai	37	
Születendő gyermekek készpénzének őrzése	160	
Vevő birtokba helyezése	384	

IV. Lapszemle.

Álörökösssel kötött ügyletek	118
Átjárás szolgálma	163
Árvaszékek ujjászervezése	116
Árverési vevő tulajdonszerzése	115
Egy „És“ körüli törvénytárgyalás	304
Hagyatéki váltók kitöltése	38
Hitelbiztosítéki okiratok reformja	306
Kiházasítás	164
Közjegyzői címtábla	161
Nőtartás	40
Ovás elfogadó halála esetében	164
Örökségről való lemondás és a tkvi rendt. 74. §-a	41
Telekkönyvi lejegyzések	117
Tulajdonközösség megszüntetése	39

V. Közlemények.

Alapítványokról szóló törvénytervezet	125
Biztosítéki okiratok	347
Fegyelmi ügy	274
Hivatalos zugirászkodás	45
Illetékköteles ügyletek bejelentése az ex-lex alatt	310
Iparengedély	347
Kamarai levelezés portómentessége	386
Közjegyzői állás megszüntetése	203
— díj az örökösödési eljárásban	238 348
— kamarák	126 168 203 349 387 389
— intézmény hiányai	307
— székhely áthelyezése	274 311
Magyar jogászegylet	79 122 201

	Lapszám
Nyugdíjintézet	42 121 166 168
Országos egyesület	42 43 119 122 168 267 386
Örökbefogadott vallása	202
Örökbefogadási gyakorlat	343
Polgári törvénykönyv előkészítése	79 166 273 385
Statistika	46
Személyi hírek	46 81 129 171 203 239 274 355 390
Táblai döntvény	201
Telekkönyvi hatóság	355
Váltóóvás reformja	44 238 344
Zugirászat büntetése	311

VI. Külföld.

Angol igazságügyi reformok	204
Cheque-k óvatolása Ausztriában	313
Code civil	240
Elidegenítési tilalom a francia örökjogban	47
Francia nő magánjogi helyzete	276
Ingatlanszerződések közokirati kényszere	82
Korlátolt felelősségű társaságok	204
Közjegyzői rendtartások Németországban	82
Köznap megjelölése az óvásban	312
Magánvégrendelet alaki kellékei	205
Nemzetközi közjegyzői gyűlés	239
Német jogászgyűlés	276 391
— joggyakorlat	83 240 393
— közjegyzőség reformja	172 313
Névalíráshitelesítés telefonon	275
— közokiratot képez	81
Osztrák joggyakorlat	173 240 275 391
Örökségi adó-törvény Németországban	82
Öröknagyói letétek és folyószámlák kimutatása	46
Porosz közjegyzőség	313
Sajátkezű végrendelet	239
Vasárnapi munkaszünet	47
Váltóóvás reformja	311
Váltóóvási órák Bécsben	173

VII. Jogirodalom. 129 276 394**VIII. Szerkesztői üzenet.** 314

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

<p>ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . . 10 kor. Félévre 6 „</p>	<p>Szerkeszti: DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző. Főmunkatárs: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ==== Budapest, Károly-körút 19.</p>
---	---	---

Tartalom: Hagyatéki eljárásunk reformjához. — Téves birói gyakorlat végrendeletek kihirdetése körül. — Az új svájci öröklési jog. — Felsőbirósági határozatok. — Ministeri rendeletek. — Lapszemle. — Közlemények. — Külföld.

Hagyatéki eljárásunk reformjához.

(Dr. Baranyai Béla pécsi kir. közjegyzőnek az 1894: XVI. t.-cz. módosításáról készített tervezete.)

I. Az örökség ipso jure átszállásának elve, melyet a magyar ált. polg. tkv. tervezete 1983. §-ában mai jogunkkal egyezően kijelent, képezi az örökösödési eljárás módosításáról dr. Baranyai Béla kir. közjegyző által a Magyarországi kir. közjegyzők orsz. egyesületének megbízásából készített tervezetnek is kiinduló pontját. „Ez a jogelv nem tűri meg a hagyatéknak *birói átadását*“. Az örökösnek „az örökség megszerzéséhez *birói átadásra* szüksége nincsen“. (L. Megokolás 34. és köv. ll.)

Legyen szabad ezzel szemben az „ipso jure“ öröklési és az ezzel ellentétes úgynevezett elfogadási, aditionális rendszer tulajdonképeni jelentőségéről, különösen pedig arról, hogy a két ellentétes jogelv közötti döntés mennyiben hat ki a hagyatéki eljárás rendezésére, néhány megjegyzést tenni.

Az ipso jure öröklés mellett az, akire az öröklés megnyílt, a törvény erejénél fogva és a megnyílás időpontjában, az elfogadási rendszer mellett csak külön szerzési cselekvény által és után lesz örökös. De, miután senki sem kényszeríthető arra, hogy akarata ellenére legyen örökös, az előbbi rendszer mellett is, meg kell

engedni az örökösnek, hogy az örökséget visszautasítsa s így, hogy arra nézve, akire a visszautasítás folytán már most sor kerül, fenn lehessen tartani az örökségnek a törvény erejénél fogva és a megnyílás időpontjában történt megszerzését, azzal a fictióval kell élni, hogy a visszautasító úgy tekintendő, mintha az örökhagyó elhalálása időpontjában nem is élt volna. (Magyar ptk. terv. 1993. §. Baranyai terv. 69. §.)

Viszont az elfogadási rendszer mellett is ki kell tölteni az örökhagyó elhalálása és az örökségnek az elfogadás által történt megszerzése közötti időtartamot, hogy az örökséghez tartozó jogok és kötelezettségek alany nélkül ne maradjanak s ezt ismét egy fictio, a „nyugvó hagyaték“ fictiója (osztrák ptk. 547. §) szolgáltatja, melynek jelentősége azonban, miután nem a nyugvó hagyaték succedat és az időközben szerzett jogok és elvállalt kötelezettségek az utóbb jelentkező örökösre hárulnak, tulajdonképpen az, hogy az elfogadás visszahat a megnyílás időpontjára, vagyis úgy tekintendő, mintha már ezen időpontban történt volna. Egy bizonyos ideiglenes, függő állapot tehát egyik rendszer mellett sem kerülhető el és nevezetesen az ipso jure öröklés mellett is, csupán ha az örökös az örökséget elfogadta (Ptk. terv. 1985. §), vagy a hagyatéki bíróság által bármely érdekelt kérelmére kitűzhető határidő alatt vissza nem utasította (Ptk. terv. 1992. §), tekinthető az örökség megszerzése véglegesnek. Ha az elfogadási rendszer mellett az „örökös nyilatkozat“, mint rendszerint, haladéktalanul megtörténik, a nyugvó hagyatéokra alig kerül sor; viszont, ha az ipso jure öröklés mellett, az örökösnek hiteles igazolása késik, az „ismeretlen örökösök“ fogalmára és ezek ügygondnokára (L. Curia 42. sz. t. ü. döntvényét) van szükség. Az egyik rendszer mellett az elfogadás által, a másik mellett a visszautasítás elmulasztása által szereztetik meg végleg az örökös minőség és szüntetik meg a különböző módon, de ugyanazon gyakorlati következményekkel betöltött függő állapot; az egyik mellett az elfogadás, a másik mellett a visszautasítás hat vissza a megnyílás időpontjára. Mindkettőnél tehát a végleges megszerzés tulajdonképpen csak az elfogadás, esetleg a vissza nem utasításban nyilatkozó elfogadás által történik, de mindig visszahatólag, az örökhagyó elhalálásától, az örökség megnyíltától való hatálylyal. Hozzájárul ehhez, hogy nemcsak az ipso jure öröklés mellett száll át önként és magától értetődőleg, miután az örökség megszerzéséhez elfogadás nem szükséges, az örökös örökösére az

örökség, még ha az elfogadás előtt is halt el, hanem az elfogadási rendszer mellett is biztosítatik ugyanezen eredmény annak kimondásával, hogy az örökös elfogadási joga száll át saját örökösére. (Osztrák ptk. 537., 809. §§.)

Mindezek szerint a két rendszer közötti különböztetésnek túlságos fontosságot tulajdonítani, ma már túlhaladott álláspont, (l. Magyar ptk. terv. indokolása V. kötet 344. és köv. ll.), mert a különbség csak a jogi constructio különbözőségében van, de gyakorlati szempontból teljesen elesik, ha az örökös az elfogadás vagy a visszautasítás iránt idején nyilatkozik és csakis arra az eshetőségre áll fenn, amikor a hivatott örökös nem nyilatkozik, amikor ugyanis az ipso jure rendszer mellett örökös marad, az elfogadási rendszer mellett azonban nem. Az egész kérdés tehát arra reducálódik, hogy milyen értelmezést kelljen adni a hivatott örökös hallgatásának? Ugy hogy bátran el lehetne ejteni az ipso jure és aditionalis öröklés fogalmait és ehelyett egyszerűen szabályozni az örökség elfogadásának és visszautasításának módját, valamint felállítani egy értelmezési szabályt az örökös hallgatására nézve, esetleg oly értelemben is, hogy az az activ hagyatékkal szemben elfogadásnak, a passiv hagyatékkal szemben pedig visszautasításnak vélelmeztessek. (V. ö. Svájci javaslat 583. §.)

*

Valamint az ipso jure és az aditionalis rendszernek az előrebocsátottak szerint eltérő anyagi joghatásai alig vannak, illetve kizárólag egy kivételes természetű eshetőségre szorítkoznak: ép úgy meglehetősen független ettől az elvi állásponttól a *hagyatéki eljárásnak* mikénti rendezése is. Akárhogy szabályozza ugyanis az anyagi jog az örökjog megszerzését, nem nélkülözhető egy bizonyos irányokban való hatósági közreműködés, az örökhagyó elhalálásával beállott jogi átalakulás rendezése végett. Nevezetesen az örökös, még ha ipso jure is szállnak reá át az örökhagyói jogok, reászorul arra, hogy örökös minőségét hitelesen, vagyis közzhatóságilag tanusíttathassa. Nem követelhető meg a jogforgalomban 3-ik személyektől, hogy enélkül a hagyatéki dolgokról való rendelkezését elfogadják, neki visszterhet szolgáltatassanak és teljesítsenek, de nem is engedhető meg nekik, hogy enélkül az ő rendelkezésére, mint a jogszerzésnek és az ő kezéhez történt teljesítésre, mint a kötelezettség aluli szabadulásnak alapjára hivatkozassanak. Az örökhagyói jogok érvényesíthetéséhez egyfelől, az esetleges

álörökös és 3-ik személyek összejátszásával szemben az igazi örökös érdekeinek védelméhez pedig másfelől szükséges tehát az örökös minőség hatósági megállapíthatásáról, tanúsíthatásáról gondoskodni. Minthogy pedig ezt az örökjognak ítéleti elismerése annyival kevésbé nyújthatja, mert rendszerint nincs, aki az örökös jogát kétségbe vonja, nincs tehát örökösödési per sem: ennél fogva az örökös u. n. legitimitációjának eszköze csupán egy *perenkivüli*, az u. n. *hagyatéki eljárás* lehet.

Ugyanezen eljárásnak azonban az örökjog tanúsítása mellett egy más célt is kell szolgálnia. Nevezetesen ha elvileg ipso jure is szereztetik meg az örökjog és ezzel az örökség is, ez nem zárja ki, hogy a jogutódlás tekintetében beállható bonyodalmak megelőzésére, bizonyos hatósági közvetítés nyújtassék az örökség birtokbavételére és különösen ott, ahol több örökös van, az osztály megejtésére; hogy továbbá bizonyos örökségi tárgyakkal, nevezetesen az ingatlanoknak telekkönyvi birtokbavételére, — részint a telekkönyvi közhitel intézménye által fokozottabb mértékben megkívánt előzetes jogvédelmi szempontból, részint pedig közérdekből, — ezen hatósági közvetítésnek, a hagyatéki eljárásnak igénybevétele kötelezővé tétessék.

Ha már mostan az *örökjog tanúsítását* és az *örökség birtokbavételének közvetítését*, vagyis a hagyatéki eljárást és annak szabályozását az ipso jure öröklés és az ezzel ellentétes aditionalis rendszer szempontjából tekintjük, akkor arra az eredményre kell jutnunk, hogy ezen két jogelv közötti döntésből épen nem kell szükségképeni következtetéseket vonni az örökösödési eljárás mi-kénti rendezésére is.

Az elfogadási rendszer csupán annyit jelent, hogy az örökjognak megszerzéséhez az örökösnek valamely elfogadási cselekménye szükséges. De épen nem jelenti, hogy ennek okvetlenül a hagyatéki bíróság előtti kijelentésben kelljen állania és még kevésbé, hogy az örökjog megszerzéséhez annak a hagyatéki bíróság által történt elismerése, az u. n. beszavatolás volna szükséges. Még az osztrák jog szerint is elismertetik, hogy az „örökös nyilatkozatnak“ a hagyatéki bíróság előtti megtétele csupán az örökségbe való bevezetéshez, de nem az örökjog megszerzéséhez szükséges; hogy nevezetesen az elfogadás és az örökjog megszerzése nemcsak kifejezett, de valamely hallgatólágos cselekménnyel (*pro herede gestio*) is történhetik és hogy ennél fogva az örökjogot megszerezheti valaki

a hagyatéki bíróság előtt tett szabályszerű „örökös nyilatkozat“ nélkül is. (L. Unger: System VI. 36. § 12. jegyzet.) Ha tehát kötelező hagyatéki tárgyalás is van Ausztriában, ez épen nem az aditionalis rendszer szükségképeni következménye, mert az elfogadás, mint láttuk, másképp is történhetik, mint a hagyatéki eljárásban a hagyatéki bíróság előtt kijelentett örökös nyilatkozattal.

És viszont az ipso jure öröklés mellett is, az örökös ugyan a törvény erejénél fogva lesz örökössé, de mégis valahányszor az örökjogából folyó jogok és kötelezettségek érvényesítéséről van szó, úgy magánosokkal szemben, mint hatóságok előtt, nevezetesen ha mint örökagyó jogutódja szerepel a perben, akár úgy, hogy ő érvényesít egy örökagyói követelést, akár úgy, hogy ő ellene érvényesítetik egy örökagyói tartozás, vagy ha valamely hagyatéki dologról rendelkezni, felmondani, cégjegyzékbe bejegyeztetni stb. kíván: örökjogának hagyatékbírósági igazolása kívántatik meg mindenütt.

Amennyiben tehát a hagyatéki eljárás, mint az örökjog perenkivüli tanúsítására hivatott eljárás szerepel, az nem nélkülözhető az ipso jure öröklés mellett sem és másfelől nem képezi az aditionalis rendszer mellett sem az örökjog megszerzésének szükségképeni előfeltételét.

És ugyanúgy vagyunk az örökség birtokbavételével és az ennek közvetítésére hivatott hagyatéki eljárással is. Az osztrák jog szerint ugyan az örökös az örökséget csakis a hagyatékbíróságtól és ennek beszavatolása alapján veheti birtokába, ami együtt jár a hagyatéki tárgyalás kötelező voltaival.

Ámde ez a szabály nem az aditionalis rendszer szükségképeni folyománya, mert az csupán annyit jelent, hogy az örökös minőség megszerzéséhez szükséges egy bizonyos szerzési cselekmény, de nem zárna ki, hogy az így megszerzett örökjogon ne vehetné az örökös minden hatósági beavatkozástól menten birtokába az örökséget is. Amennyiben tehát ellenkező szabályozás történik, az mindenestre más, ettől független szempontok folyománya. Amint-hogy például az örökjogról való 1887. évi magyar kormányjavaslat 374. §-ában az aditionalis rendszerre helyezkedik ugyan (L. ennek Indokolását 167. és köv. II.), de 390. §-ában mégis kijelenti, hogy „az örökösök . . . a hagyatéki vagyont, ha az örökösödési jog nem vitás, birói közbenjárás nélkül birtokba vehetik“.

És viszont az ipso jure öröklés mellett sincs kizárva, hogy

bizonyos örökségi tárgyak birtokbavétele csak a hagyatéki bíróság közbenjárásával történhetik. Így jelenlegi jogunkban az ingatlanok telekkönyvi birtokba csak átadó végzés vagy örökösödési bizonyítvány alapján vehetők és a tiszta ipso jure öröklés álláspontján álló német polgári törvénykönyv mellett is a Grundbuchordnung 36. § értelmében a hagyatéki ingatlanok csak a hagyatéki bíróság által kibocsátott Erbschein alapján írhatók át. De ezen esettől, ahol a tételes jog kifejezetten előírja a hagyatéki bírósági közbenjárását eltekintve is, részint ily értelmű különleges rendszabályokból (nyilvános letétek, cégjegyzék stb.), részint egészen magánjellelű dispositiókból (pénzintézetek üzleti szabványai) következik, az ipso jure öröklés elvének dacára, az a tényleges állapot, hogy a hagyatéki bíróság intézkedése nélkül a hagyatéki javarészt alig veheti birtokba az örökös.

*

Mindezek szerint csak magától értetődő, hogy épen nem elvi, hanem tisztán gyakorlati szempontok azok, melyek a hagyatéki eljárás szabályozásánál mindenütt tekintetbe jönnek. Csak így magyarázható meg az a sok ellentétes rendezés, melyet az alapelvekkel való összefüggés nélkül itt és ott észlelhetünk. Az osztrák kötelező és lezárt hagyatéki tárgyalás mellett, mely az örökös minőséget megállapítani és az örökösöknek az örökséget tényleg átadni van hivatva, az önjogu örökösök közötti osztály teljesen a magánútra hagyatik és viszont a francia jogban az örökös minőség bírósági vagy más hiteles megállapításának teljes hiánya mellett, kizárólag ezen osztálynak a közjegyzőségre bízott közvetítésében merül ki az egész hagyatéki eljárás. Mai jogunkban, mely nyilván az ipso jure öröklés elvén áll, ezzel összefér bizonyos fokozottabb védelemre szoruló örökösök érdekében, vagy a telekkönyvi állapotok rendezettsége kedvéért a kötelező hagyatéki tárgyalás is és viszont az additionalis rendszerhez csatlakozó 1887. évi magyar örökjogi javaslat szerint a felek kérelmére kiadandó örökös igazolvány képezi az örökjog perenkívüli megállapításának eszközét ugyanúgy és hasonló szabályozás mellett, mint azt az ipso jure öröklés elvét elfogadó német polgári tkv. teszi. Vajon mondhatni-e talán azért, hogy mai jogunk szerint a kiskorú örökösök nem ipso jure örökölnek? Vagy az, aki az 1887. évi javaslat szerint minden birói közbenjárás nélkül venné birtokba a hagyatékot, nem az ebben jelentkező elfogadás által lett-e mégis örökös?

Avagy hogyan volna lehetséges az, hogy a francia jogban teljesen egyenlő hagyatéki eljárás mellett, mégis a Code ci il értelmében a törvényes örökösök ipso jure, ellenben a végrendeleti örökösök csak elfogadás alapján örökölnek?

Midőn tehát a hagyatéki eljárás rendezésének kérdésével foglalkozunk, az anyagi jogban az örökjog megszerzése tekintetében elfogadott jogelvtől teljesen eltekinthetünk. Az ipso jure öröklés mellett is, egészen más szempontok megkívánhatják a messzemenő hatósági beavatkozás szervezését, az additionalis rendszer mellett is, ha egyébként nem volna aggály, át lehetne engedni az örökös utáni utódlás szabályozását a magánakarathoz.

*

Nem csatlakozhatunk ezért ahhoz a nézethez sem, hogy a magyar polg. tkv. tervezetének 2000. §-ában az örökös legitimitatio eszközéül kijelölt örökös bizonyítvány szükségképeni folyamánya volna, az 1983. §-ban kijelentett ipso jure öröklési elvnek — és különösen hogy avval a mai hagyatékátadás nem volna összeegyeztethető. Már az 1894: XVI. t.-cikk ministeri indokolása (l. 64. lapon) elhárítja magáról azt a feltevést, mintha az *átadás* akár szótani értelemben, a hagyatéki vagyontárgyak tényleges átadásának a bíróság általi eszközzését, akár szorosán vett jogi értelemben azt jelentené, hogy az örökség megszerzéséhez a birói átadás szükséges. Az osztrák beszavatozástól, mely szerint az örökös tényleg a hagyatéki bíróság kezéből veszi át a neki utóbbi által beszavatozt örökséget, lényegesen eltér a mi hagyatékátadásunk, amely alatt kizárólag azon birói funkciót kell érteni, mely a hagyatékra vonatkozóan öröklés útján ipso jure szerzett és kimutatott jogok *hatósági igazolásában*, az érdekeltek között létrejött *megállapodások hitelesítésében* és bizonyos, akár a jogszerzés nyilvántartása végett hivatalból, akár egyes hagyatéki vagyontárgyokról való rendelkezhetés végett a felek kérelmére eszközzendő *birói intézkedések* megtételében áll. Ez a birói functio tehát belső lényegét tekintve, nem tér el a mai jogunk szerint kibocsátható örökösödési bizonyítványtól, mint az örökös legitimitatio másik eszközétől, és nem tér el a német „Erbschein“-től sem, melyet a magyar polg. tkv. tervezete 2000. §-a és annak nyomán már most, részletes szabályozás mellett, a dr. Baranyai-féle tervezet nálunk meghonosítani kívánnak. A „hagyatéki átadás“ nálunk megszokott kifejezését az 1894: XVI. t.-cz. csupán azért használja, mert azt, — a ministeri indokolás szavait idézve, — „ezen birói

cselekmény belső jelentőségének talán jobban megfelelő, de idegen-szerűbb kifejezéssel felcserélni nem akarja s mert súlyt fektet arra, hogy az előzetes hagyatéki tárgyalás után hozott birói határozat meg legyen különböztetve attól a határozattól, az örökösödési bizonyítványtól, melylyel a bíróság az öröklés útján szerzett jog valóságát ex primo decreto igazolja“.

Hogy a mai hagyatékátadás és az örökség aditionalis megszerzése tehát nem egyértelmű, és hogy ennél fogva az ipso jure öröklés elvének alkotandó magánjogi codexünkben való kimondása mellett elvileg mai hagyatéki eljárásunk azért még fenntartható volna, az világos. Ennél fogva nem is igazolható, amint arra már más helyütt reámutattunk, (I. Jogállam 1905. évfolyamának III. füzetében „Az örökös bizonyítvány a Tervezetben“ cz. értekezést), hogy a magyar ptk. tervezete 2000. §-ában praejudicial az örökösödési eljárás szabályozásának is és nevezetesen, anélkül, hogy minderről az indokolásban csak egy szóval is említés tételnek, implicite kimondja mai hagyatéki eljárásunk elejtését, az akár kérelemre, akár hivatalból megtartandó hagyatéki tárgyalás eltörlését és ehelyett a német „Erbschein“ mintájára az örökös bizonyítvány behozatalát. A tervezetnek meg kellett volna elégednie azzal, hogy az örökjog perenkívüli igazolásának anyagi joghatásait állapítsa meg, ellenben magának ezen perenkívüli igazolásnak szabályozását az eljárási jogra kellett volna bízni. Ezért és mert az Indokolás és a Jegyzőkönyvek hallgatása mellett nyilvánvaló, hogy a hagyatéki eljárás szabályozásánál döntő szempontok és érdekek egyáltalán megfontolás tárgyává sem tettek: csupán a magyar ptk. tervezete alapján érdemben a kérdéssel alig is lehetne foglalkozni. Annyival kevésbé, mert a meghonosítani kívánt örökös bizonyítvány közelebbi szabályozása, — magában véve helyesen — az eljárási jogra bízatik és így tulajdonképen azt sem tudjuk, mit kellessen a tervezetben csupán megemlített örökös bizonyítvány alatt érteni? Most azonban, hogy dr. Baranyai Béla közzétett tervezetében a megkezdett úton egy lépéssel továbbmenve, az örökös bizonyítvány intézményének közelebbi szabályozására és ezzel egész hagyatéki eljárásunk újjáfejlesztésére tesz figyelemreméltó és mindenesetre az itt tekintetbe jövő érdekek és feladatok mérlegelésén alapuló javaslatokat: hagyatéki eljárásunk reformjának kérdésével immár érdemben foglalkozhatunk.

*

II. Dr. Baranyai Béla tervezete szerint, a hagyatéki bíróságul továbbra is megmaradó kir. járásbíróság hatáskörébe utaltatik továbbra is a *halálesetfelvétel*, a *hagyaték előleges biztosítása* és a *végrendeletki hirdetés*, az ezek körüli eljárás pedig, lényegtelen változtatásoktól (8. és 19. §§) eltekintve, marad a mai. Ugyancsak a kir. járásbíróság hatáskörébe tartozik a hagyaték *leltározása* is, mely elrendelendő hivatalból vagy kérelemre. Előbbinek helye van ugyanazon esetekben (30. § 1—5.), mint ma az örökösödési eljárás hivatalból való megindításának és ezenkívül még abban a speciális esetben, amikor örökagyó egész vagyonáról rendelkezett, de csupán hagyományosokat nevezett, örököst ellenben nem (30. § 6.) és ennél fogva a hagyaték felszámolásának van helye (I. alább). A leltározás elrendelését kérni pedig jogosítva vannak az örökös, utóörökös, végrendeleti végrehajtó, köteles részre jogosított, hagyományos, utóhagyományos és hitelező (31. § 1—5.). A leltározás foganatosításával megbízható közegeknél mellőztetik a közjegyző (32. §) azon elvi szempontból, hogy a birói megbízotti viszony egyáltalán megszűnjön és a kir. közjegyző az örökösödési ügyekben kizárólag önálló hatáskörrel bírjon (I. Megokolás 37. I.).

A leltározás eszerint, — a mai állapottól, mely szerint az egész egységes és lezárt hagyatéki eljárásnak rendszerint kiegészítő részét, nevezetesen kezdetét képezi, eltérően — mint alakilag önálló eljárás és functio jelentkezik ugyan, de miután utóbb mégis az így felvett leltár képezi alapját az örökjog hivatalbóli tanusításának (56. §) és az örökség átvétele iránti megállapodásnak (65. §), ugyanazzal a jelentőséggel bír, mint ma, a hagyatékot tárgyaló közjegyző által felvett vagy végleg megállapított leltár. Eltekintve pedig attól, a magyar ptk. 2012—2014. §§-ainak megfelelően tett rendelkezéstől, hogy ha sem hivatalból, sem kérelemre a leltározás el nem rendeltetett, az örökös maga is felveheti a leltárt, ilyen esetben azonban bármely érdekelt kívánatára annak valódiságát esküvel is megerősíteni köteles, — a részletekben is alig van eltérés a mai szabályozástól.

*

Mindez azonban csak maga a *hagyaték* körüli eljáráshoz (I. Rész) tartozik, mely eszerint továbbra is a bíróságok kizárólagos hatáskörében marad, melynek azonban tisztán előzetes jogpolicialis jellege van a jogutódlásra való minden befolyás és vonatkozás nélkül. A tulajdonképeni *örökösödési* eljárást (II. Rész) már most

két; egymástól teljesen elhatárolt hatósági functio képezi. Az egyik tisztán és kizárólag annak tanusításában áll, hogy örökhagyó hagyatékára nézve kit vagy kiket, minő jogcímen és minő feltételek mellett illet meg az öröklési jog. Ezt végzi a hagyatéki bíróság, midőn kiadja az u. n. *örökösödési bizonyítványt*. A másik az örökség átvételének, az osztály létesítésének, az örökösök és a köteles részre jogosítottnak, hagyományosok és egyéb hagyatéki hitelezők közötti jogviszonyok rendezésének közvetítésében; az érdekeltek között mindezekre nézve létrejött megállapodások felvételében és tanusításában, ingatlanokra nézve pedig még ezenfelül a megállapodások telekkönyvi fogantatásának iránti közvetlen intézkedésben áll. Mindezt végzi teljesen önálló hatáskörben az illetékes kir. közjegyző, midőn megtartja a *hagyaték tárgyalását*.

*

Részleteiben az eljárás ugyanis a következő: A hagyatéki bíróság vagy *hivatalból* bocsát ki örökösödési bizonyítványt — és pedig ugyanazon esetekben, melyekben hivatalbóli leltározásnak van helye (56. §), — vagy annak *kérelmére*, aki a hagyatékra mint örökös vagy utóörökös jogot tart. (62. §). Evégből előbb *hirdetményt* bocsát ki, melyben a hagyatéki vagyon felsorolása és a törvény vagy végrendelet alapján hivatott örökösök esetleg utóörökösök megjelölése mellett felhívja mindazokat, akik ezeken kívül örökösödési vagy utóörökösödési igényt tartanak, hogy igényeiket 45 nap alatt jelentsék be, mert ellenesetben amazok részére az örökösödési bizonyítvány ki fog adatni. (56. § 1. bek.)

Úgy a hivatalból, mint a kérelemre való eljárásnál azoknak, akiknek javára a hirdetmény és az örökösödési bizonyítvány kibocsátandó lesz, öröklési joga igazolandó, nevezetesen a törvényes öröklési jog esetleg csupán a halálesetfelvétellel, esetleg azonban anyakönyvi kivonattal (57. §); a végrendeleten alapuló öröklési jog pedig törvényszabta alaki kellékekkel bíró végrendelettel. (56. § 3. bek.) Emellett esetleges ismeretlen helyen távollévő örökös külön három havi hirdetménynyel jelentkezésre hivatik fel és ha nem jelentkezik, a gyámhatóság által részére gondnok nevezetik; ha pedig az ismert örökösön felül más örökösök létezésére is valószínűnek látszik, ezek 30 napi hirdetménynyel szintén külön hivatnak fel jelentkezésre. (58. és 59. §§.)

Ha már most a hirdetmény folytán mások öröklési igényt be nem jelentenek, a hagyatéki bíróság a hirdetményben megjelölt örökö-

söknek az örökösödési bizonyítványt kiadja és abban kimondja, hogy az öröklés joga kit vagy kiket, mily arányban, mily jogcímen, mily kötelezettségekkel, esetleg utóörökös jogával vagy özvegyi joggal terheltten illet? Ezt az örökösödési bizonyítványt pedig a hivatalból való eljárásnál az örökség átvétele iránti tárgyalás megtartása végett az összes iratokkal átteszi az illetékes kir. közjegyzőhöz, míg a kérelemre történt eljárásnál ennek mellőzésével az örökösök az örökség átvétele iránt maguk között szabadon egyezhetnek. (60. §, 62. § 2. bek.)

Ha ellenben mások is jelentenek be öröklési igényt, vagy ha a hirdetményben megnevezett örökösök egyike vonja kétségbe a másiknak vagy a többinek öröklési igényét, vagy az özvegynek özvegyi jogát, a hagyatéki bíróság különböztetés nélkül minden esetben a vitás kérdések egyeztetése végett az érdekelteket, az összes iratok átvétele mellett, az illetékes kir. közjegyző elé utasítja (61. § 62. § 1. bek.)

Tehát ellentétes igény hiányában az ő. bizonyítvány kiadásával és esetleg egyúttal az örökség átvétele végett az illetékes kir. közjegyzőhöz való utasítással; vita esetében pedig, ő. bizonyítvány kiadása nélkül, ugyancsak az illetékes kir. közjegyzőhöz való utasítással *a hagyatéki bíróság functióját befejezte* és nevezetesen annak a vita kiegyeztetése vagy perbeni eldöntése után sincs folytatása.

*

Ellenben az illetékes kir. közjegyző kizárólagos és önálló hatáskörébe tartozik már most *az örökség átvétele* iránti tárgyalás megtartása és ennek befejezésével a megegyezés tanusítása, kapcsolatban bizonyos közvetlenül teendő intézkedésekkel (77. §); vagy vita esetében az ellentétes igények tanusítása perre való felhívással és azután a perbeli döntés folytán előállott öröklési jogviszony tanusítása, ép úgy, mint közvetlen egyezség esetében (83. §) és ugyanazon intézkedésekkel.

Ez az egész eljárás tehát nagyjában megegyezik a mai *hagyatéki tárgyalással* és a részletes szabályozás szerint eljárási módzatok és substratum tekintetében sem igen tér el ettől. Míg azonban ma a közjegyző által megtartott tárgyalás alapján a bíróság hozza az átadó vagy perreutasító végzést, addig ezen tervezet szerint az átadó végzésnek megfelelő functiót részben a már előzetesen kibocsátott ő. bizonyítvány, részben és főleg azonban a közjegyző-

nek az érdekeltek megegyezéséről kiállított tanusítványa teljesíti; a mai perreutasító végzést pedig egyszerűen a közjegyző hozza az ellentétes igényekről kiállított tanusítvány és a perre való felhívás alakjában.

Közelebbről tekintve a közjegyző, mikor az ő. bizonyítványt vagy a kiegyeztetésre utasító végzést megkapta, kitűzi a tárgyalást és arra megidézi az ő. bizonyítványban megnevezett örökösöket stb. és igény bejelentés esetében az igénylőket is (63. §). Ha az öröklési jog és hányad tekintetében vita nincs, megállapítandó a vagyonszövetség vagy az osztály módja (65., 67. §§). Ingó dolgok és követeléseknek a hagyatékhoz tartozására, vagy a betudási kötelezettségre vonatkozó vitás kérdések a tárgyalás megtartását nem akadályozzák és a törvény rendes útjára hagyandók (65. §). Az idézés dacára meg nem jelenő örökösök (68., 69. §§); az örökség átruházása (70. §); az özvegyi jog hivatalbóli biztosítása (72. §); a nem örökgyó nevén álló (73., 74. §§) vagy nevére írt, de mást illető (75. §) ingatlanok tekintetében jelenlegi törvényünknek nagyrészt megfelelő intézkedéseket tartalmaz a tervezet. Az utóöröklési jog rendszerint hivatalból biztosítandó; de ha vitás, jogában áll az örökösnek, vagy az átvétel függőben tartása mellett az utóöröklést megfelelő joghatálylyal a per megindítására felhívni vagy az utóöröklési jog biztosítása mellett az örökséget átvenni és ha az utóörökös a pert ezután egy év alatt meg nem indítaná, a biztosítás megszüntetését kérni (71. §). Kiskorú stb. érdekeltsege esetében a megegyezés gyámhatósági észrevételezése iránt a közjegyző a gyámhatóságot megkeresi (76. §).

A tárgyalásnak megegyezéssel való befejezése után a közjegyző erről tanusítványt, u. n. *átvételi tanusítványt* ad ki hiteles alakban, elkészíti és átteszi az adóhivatalhoz az illetékkiszabásra szolgáló vagyonskimutatást és ingatlanokra nézve a tulajdon- illetve egyéb tkvi jogok bejegyzése végett közvetlenül megkeresi a tkvi hatóságot (77. 78. §§). Végül pedig visszaküldi az iratokat a hagyatéki bírósághoz, anélkül azonban, hogy erre bármilyen további functio várna (78. §).

Ha ellenben, akár az ő. bizonyítványban megnevezett örökösök között, akár egyrészt ezek, másrészt a jelentkezett egyéb igénylők között az örökösödési jog, az örökség átvétele vagy az osztály tekintetében vita forog fenn és megegyezés a tárgyalás során nem jön létre: a közjegyző a vitás kérdéseket jegyzőkönyvbe

foglalja és az ellentétes igényeket röviden kifejti; erről minden örökösnek és igénylőnek tanusítványt állít ki és kézbesítet s egyúttal, ha az ő. bizonyítványban megnevezett örökösök között folyik a vita, ezek egyikét (l. 79. § 2. és 3. bek. arra nézve, hogy melyikét), ellenben ha ellenük jelentetett be igény, mindenesetre az igénylőt felhívja, hogy 30 nap alatt indítsa meg a pert s ezt nála további 8 nap alatt igazolja, ellenesetben a tárgyalás az átvétel és osztályra nézve igényeikre való tekintet nélkül folytattni fog (79., 80. §§).

Ha a per meg nem indíttatik, vagy befejeztetett, a közjegyző ismét felveszi és ehhez képest befejezi az örökség átvétele iránti eljárást (82—84 §§) ugyanúgy mint a megegyezés esetében tehát anélkül, hogy ilyenkor ő. bizonyítvány egyáltalán kiadatnék, ennek helyébe a közjegyző által kiállított „átvételi tanusítvány“ lépven.

Vitás örökség esetében a hagyatéki zárlatról és biztosításról (85—87. §§), valamint a hagyaték értékesítéséről (88., 89. §§) is rendelkezik a tervezet, nagyrészt mai jogunkkal egyezően.

*

A kötelesrészre jogosítottat és a hagyományost (ingó és ingatlan különböztetés nélkül) egyezően a magánjogi tervezet álláspontjával (2007. § 3.) hagyatéki hitelezőnek tekinti ugyan a tervezet (III. rész), de emellett különleges positiót biztosít nekik. A kötelesrész és a hagyományhoz való igény ugyanis a törvény rendes útjára tartozik ugyan, de ha az igénylő a tárgyaláson, melyről értesítendő (63. §). megjelent, (a kötelesrészre jogosított emellett újból idézendő is megfelelő joghatálylyal), úgy igénye biztosítandó. (90—93. §§).

Ha azonban az örökös az igényt a tárgyaláson el nem ismerte és a kötelesrészre jogosított vagy hagyományos a keresetet az átvételi tanusítvány kézbesítése után 60 nap alatt meg nem indítja, a biztosítás az örökös kérelmére megszüntetendő (94. §).

*

A tervezet külön eljárást statual a hagyaték *felszámolására*, úgy hogy ennek szabályai a magánjogi tervezet 2013—2023. §-ainak helyébe lépnének. Hivatalból helye van a felszámolásnak, ha örökgyó egész vagyonáról rendelkezett, de örököst nem nevezett és a bíróság felhívása dacára a törvényes örökös nem jelentkezik, vagy a pert a hagyaték képviselőjére kirendelt ügygondnok ellen meg nem indítja vagy elveszti (96. §).

A kir közjegyző, kihez az iratok átteendők, tárgyalást tart; a felszámolási tervezetet, a hagyaték értékesítését és a hagyományosok közötti felosztását megállapítja (97. §). A hagyatéki bíróság ehhez képest a birói kezelésbe vett hagyaték értékesítése iránt intézkedik, a közjegyző pedig a kezéhez kiadott pénzt és egyéb értéket felosztja (98. §). Ugyanez az eljárás, ha a felszámolás valamely örökös, vagy, veszély esetében, hitelező kérelmére rendeltetett el. (99. 100. §-ok).

*

A tervezet V. része végül a jogorvoslatokról rendelkezik, és pedig a birói végzések tekintetében nagyjában egyezően mai jogunkkal (101. §). A közjegyző hatáskörében tett intézkedések ellen pedig panasznak van helye a közjegyzői kamarához, melynek határozata ellen a Curiához történhetik felfolyamodás (102. §).

*

A fent előadottakban részletesen ismertettük dr. Baranyai Béla kir. közjegyző tervezetét örökösödési eljárásunk módosításáról. Látnivaló, hogy az teljesen új alapra fektetné egész mai eljárásunkat. Ha — amint előrebocsátottuk — a magánjogi tervezetünkben kimondott ipso jure öröklési elv maga nem is követeli meg szükségképen a mai hagyatéki eljárásnak módosítását, ezzel még annak változatlan fentartása mellett és minden reform ellen korántsem akartunk szót emelni. Mindenesetre sok tekintetben érezzük szükségét egy új rendnek és azon eszmék és alapelvek megvalósításának, melyek a Baranyai-féle tervezetnek nyilván alapjául szolgáltak. Kizárólag ezeknek és a gyakorlati élet szükségleteinek szempontjából kívánjuk tehát egy következő cikkben megjegyzéseinket az "előttünk fekvő" tervezetre megtenni.

H. Sz.

Téves birói gyakorlat végrendeletek kihirdetése körül.

A közjegyzői kar tagjai a hagyatéki eljárás körében gyakran tapasztalhatják, hogy egyes azonos esetekben a különböző bíróságok különböző felfogást és gyakorlatot követnek, ami mindenesetre az egyöntetűség rovására esik.

Egy ily eset az, hogy a közjegyzők által kihirdetés végett bemutatott végrendeletek sorsa a kihirdetés után más-más a különböző bíróságoknál, jöllehet a vonatkozó kétféle törvényhely az 1874. évi XXXV. t.-cz. 85 §-a és az 1894. évi XVI. t.-cz. 29. §-a meg-

lehetős praecisítással intézkedik. A kihirdetés végett bemutatott végrendeletek, melyeknek hiteles másolatát a közjegyző a kihirdetéshez készen magával viszi, rendszerint helyesen visszaadtnak a bemutató közjegyzőnek, másként áll azonban a dolog a közjegyzőknél egyszerűen megőrzés végett letett és az 1876. évi XVI. t.-cz. 23. és 24. §-ai értelmében lett végrendeletekkel. E végrendeletek sok bíróságnál, különösen a budapesti kir. járásbíróságoknál kihirdetés után a bíróság által visszatartatnak, elnöki őrizetbe vétetnek és legfeljebb a letéti jegyzőkönyvek adatnak vissza a közjegyzőknek.

Én ezt a gyakorlatot törvényellenesnek s úgy a közjegyzőkre, mint az érdekelt felekre sérelmesnek tartom.

Törvényellenes, mert az 1894. évi XVI. t.-cz. 29. § utolsó előtti bekezdése és az 1874. évi XXXV. t.-cz. 85. §-a expressis verbis rendelik, hogy a kihirdetés végett a közjegyző által bemutatott végrendelet kihirdetés után további őrizet végett a közjegyzőnek adatik vissza. Különösen nagyjelentőségű ez az 1876. évi XVI. t.-cz. 23. és 24. §-ai értelmében letett végrendeleteknél, mert itt a végrendelet és a letéti jegyzőkönyv együttesen képezik az érvényes halálesetre szóló intézkedést, azok tehát egymástól el nem különíthetők. Ha valaki egy ily, a bíróságnál már elnöki letétben levő kihirdetett végrendeletet tekint meg, azt feltétlenül érvénytelennek tartja, mert a magánvégrendeletek alaki kellékeivel nem bír, azt pedig nem látja, hogy a végrendelet az 1876. évi XVI. t.-cz. 23. és 24. §-ai értelmében volt letéve, mert a letéti jegyzőkönyvnek a közjegyző által bemutatott hiteles másolata a hagyatéki iratok között őriztetik. Tehát ama helytelen birói gyakorlat mellett, mely szerint a végrendelet a bíróságnál marad, csak szorgos utánjárás után győződhetik meg az érdeklődő a végrendelet alaki érvényességéről.

Sérelmes e téves gyakorlat a közjegyzőkre, mert jogos hatáskörükben csorbíthatnak meg, elesnek a végrendelet hiteles másolatának elkészíthetőségétől, ezek díjaitól, a megtekintés végett való előmutatás csekély díjától s gyakran annak lehetőségétől, hogy a hozzáforduló félnek jogi véleményt, esetleg tanácsot adhassanak. A közjegyzői hatáskör megnyirbálása úgyszint minden oldalról napirandén van, résen kell tehát lenni, hogy amennyire lehet, minden ily törekvés jogos ellenállásra találjon.

Sérelmes továbbá e gyakorlat a közönségre is; az érdekelt

fél a közjegyzővel készített vagy ott letett végrendeletet kihirdetés után is rendszerint ott keresi, de a vázolt gyakorlat folytán nem találja, pedig a közjegyzői irodában könnyebben megtekinthetné, mint az elnöki letétben.

Eddig ezen helytelen gyakorlat felsőbbirósági intézkedés tárgyává tudtommal nem tépett, szerény nézetem szerint ennek orvoslása nem is birói útra, hanem administratív útra tartozik, az egyöntetű eljárást ministeri rendelettel kellett volna szabályozni, de ez az illetékes factorok felterjesztéseinek hiányában eddig meg nem történt. Legutóbb én végrendeleti végrehajtói minőségemben egy concret esetben e helytelen gyakorlatot követő egyik fővárosi járásbiróságnál kérelmeztem, hogy a bíróságnál a kihirdetéskor visszatartott, közjegyző által bemutatott végrendelet és két codicillus a bemutató közjegyzőnek adassék vissza, azonban kérelmemet e bíróság az 1894. évi XVI. t.-cz. 29. szakaszára hivatkozva (de azt helytelenül értelmezve), megtagadta, mire módomban állott a kir. ítélőtáblához felfolyamodással élni. Ez ügyben hozott kir. ítélőtáblai végzés* a szóbanforgó 3 végrendeletet a kir. közjegyzőnek megőrzés végett visszaadni rendelte, mert „az 1894: XVI. t.-cz. 29. §-ának utolsóelőtti bekezdése értelmében a kir. közjegyzőnél letett végrendelet hivatalból hitelesített másolata a kihirdetésről felvett jegyzőkönyvhöz csatolandó, az eredeti végrendelet azonban megőrzés végett a kir. közjegyzőnek visszaadandó“.

Az ekként provocált felsőbbirósági döntés tehát nekem igazat adott s a fentebb vázolt birói gyakorlatot elítélte s a concret esetben a bíróságnál visszatartott végrendeletet a bemutató közjegyzőnek visszaadni rendelte. Amde ezen felsőbbirósági határozatról más bíróságok nem értesülnek s így az eljárás egyöntetűvé tétele tárgyában mi sem történik, hacsak egy lépéssel tovább nem megyünk s e concret birói határozatra hivatkozólag az igazságügyminis-teriumhoz a bajnak administratív úton való orvoslása iránt nem fordulunk. Ezt azonban az egyes közjegyző nem teheti, de igenis megteheti a kamara, mint a közjegyzői intézmény erre is hivatott szerve, miért is a fenti sorokat első sorban is a budapesti közjegyzői kamara szíves figyelmébe ajánlom.

Dr. Róth Zsigmond,
kiskúnfélegyházi kir. közjegyző.

* L. a Felsőbirósági határozatok rovatában ezen számunkban 4. alatt közölt Budapesti kir. ítélőtáblai végzést.

Az új svájci öröklési jog.

A svájci polgári törvénykönyv végleges javaslata múlt év eleje óta a nemzeti szövetségtanács parlamenti tárgyalása alatt áll és előreláthatólag rövid időn belül és lényeges változtatások nélkül törvénynyé is válik. Ezzel a nagyszámú és egymástól teljesen elütő rendelkezéseket is tartalmazó különböző kantoni törvénykönyvek hatályukat veszítik és Svájc is belép azon európai államok sorába, melyeknek megvan a maguk teljes és egyöntetű magánjogi codexe. Huber berni tanárnak immár törvénynyé váló tervezete az egész külföldi irodalomban nagy és osztatlan elismeréssel találkozott, mely főleg a gyakorlati élet összes igényeihez való bámulatos simulásának és a rendelkezések ama egyszerű, mindenki által megérthető és emellett szabatos szövegezésének szolgált, mely ezen javaslatot a legutolsó nagyobb törvényalkotás, a német polgári törvénykönyv igen gyakran doctrinär, szövevényes és a laikus által meg sem érthető rendelkezéseivel szemben jellemzi. Azt hisszük tehát, nem végeznünk hiábavaló és tanulság nélküli munkát, midőn a következőkben az új törvénykönyvnek e lap közönségét leginkább érdeklő örökjogi részét ismertetni megkezdjük.

I. Alapelvek.

Három szempontból indul ki a codex az öröklési jog rendezésénél. Az első az, hogy az öröklési rend megállapítása első sorban az egymást felváltó generációk békéjének érdekében feltétlenül szükséges, aminek azonban tulajdonképen már elég van téve azzal, ha ez a rend bármiképen, csak kellő határozottsággal megállapított. Formailag legyen meg az öröklési rend és akkor annak materialis tartalma már másodrendű kérdés. Ebből a szempontból a meglévő rendnek a fentartása az első, amire gondolni kell. További szempont az öröklési jog azon feladata, hogy biztosítsa örökhagyó halálán túl is az erre alkalmas vagyontételek fentartását addig a határig, melyet a köz érdeke szab. Harmadik általános szempontul szolgál, hogy a gazdasági viszonyoknak és az erkölcsi felfogásnak leginkább megfelelő terv szerint és méltányosan kell felosztani az örökhagyó után maradt vagyont az arra jogosítottak között. Emellett pedig a jogrend alapjául elfogadott egyéni tulajdonnak megfelelően az öröklés is csak egyéni lehet. Kollektivistikus felfogásnak és rendezésnek tehát addig, míg az egyéni

tulajdon el van ismerve, csak kivételesen lehet helye, ott, ahol az egyéni jogutódlásra hivatott személy nincs. Más kérdés lévén, melyre nézve a codex az alábbiak szerint határozott álláspontot is foglal el, hogy mely határig kellessen az örökhagyóhoz közelálló egyénnek öröklési hivatottságát elismerni.

A felosztási terv megállapítása már most egyrészt, bizonyos korlátok között, az örökhagyóra bízatik (végintézkedési szabadság), másrészt az esetre, ha örökhagyó nem tette volna, a törvény maga is megállapít egy bizonyos felosztási tervet (törvényes öröklés). A gazdasági és egyéni szabadsági szempontok a társadalmi rend követelményeivel ily módon összeegyeztethetők, anélkül hogy azt a pusztán elméleti kérdést, vajon az öröklési rend alapja a törvény, vagy az örökhagyó rendelkezési szabadsága, el kellene magában a tételes jogban dönteni.

A törvényes öröklési rend a vérségi és a házassági kötelékre, vagyis a vérrokonok és a házastárs öröklési jogosultságára alapítatik.

A vérrokonok öröklése a tiszta törzs- (parentela) rendszer szerint történik, kapcsolatban a leszálló öröklés és a képviselő elvével. Az örökhagyó, a szülők és a nagyszülők parentelája öröklő ezen sorrendben és azon elv mellett, hogy az ízközelségre való tekintet nélkül egy előbbi parentela képviselője kizár minden további parentelához tartozót. A parentelán belül pedig az öröklésre elsősorban a törzsfők vannak hivatva, a törzshöz tartozók pedig a törzsfők képviselője alapján és ezáltal meghatározott arányban. Az öröklési rend tehát azonos a mi mostani szerzeményi törvényes öröklési rendünkkel. Ez a rend van hivatva biztosítani azt az alapelvet, hogy az örökség feltarthatlanul lefelé szálljon és a közbenálló személyek korábbi vagy későbbi elhalálása a végeredményt ne befolyásolja. Az örökösök igénye ép úgy alakul, mintha az öröklést a közbenállott törzsök és ízek mind közvetítették volna. Emellett mellőztetik a vagyon eredete, valamint atyai és anyai ág között való minden különböztetés és nevezetesen a szülői és nagyszülői törzsben kétfelé, illetve négyfelé megy egyenlő részekben a vagyon, amíg csak az atya vagy anya, illetve nagyatya és nagymama vagy akár csak egy képviselőjük létezik.

Az örökbefogadáson alapuló kapcsolat csak az örökbefogadónak és leszármazóinak és csakis az örökbefogadóval szemben biztosít öröklési jogosultságot.

Modern szellem lengi át a codexet a házasságon kívül született gyermek öröklési jogosultságának megállapításánál. Alapelveül fogadja el, hogy a vérrokonági kapcsolat, ha nem is házasságon alapszik, megalapítja az öröklésre való hivatottságot. Ennélfogva az anyával és az anyai rokonokkal szemben a törvényes gyermekekével teljesen azonos helyzetet biztosít, az atyával és az atyai rokonokkal szemben pedig a korlátozást csupán az atya bizonytalansága folytán ismeri el indokoltnak. Ennélfogva megadja az öröklési jogot, ha az atyaság elismeréssel vagy bírói határozattal megállapítva van és csupán ugyanazon törzsbeli rokonokkal való concurrentia esetében korlátozza az örökrész felére.

A házastárs törvényes öröklési jogosultságának megállapításánál az a törekvés, hogy a házastárs lehetőleg megmaradjon ugyanazon vagyoni pozícióban, de a vagyon állaga azért ne, vagy legalább ne egészen kerüljön idegen kézre. Ezért gyermekek létében a vagyon felének hasznélvezetét öröklő s emellett a gyermekek örökségét is hasznélvezi nagykorúságuk eléréig. A szülői és nagyszülői törzshöz tartozókkal pedig concurrál az állagban való öröklésben és emellett a rokonok örökségének hasznélvezetét is öröklő. Ha végül nagyszülői rokon sincs, kizárólagos örökös a házastárs. Az özvegynek kiváltságos helyzete azonban nincs és új házasság kötése sem alterálja az öröklési jogosultságot.

Az a gondolat, hogy a törvényes öröklésre hivatott rokonok köre korlátoztassék, praegnans kifejezést talál az új svájci törvénykönyvben. Szemben a német polgári törvénykönyvvel, mely a korlátozást nem ismeri, a svájci törvény már a nagyszülői csoportnál megszakítja az öröklési kapcsolatot és a szépszüli törzs csupán a hasznélvezetre korlátoztatván, a vagyon maga a közre, nevezetesen az illető kantonra vagy a kantoni jog által kijelölt községre hárul. Az újabb socialpolitikai irány tehát, amely az öröklési jog benső jogosultságát legfeljebb a legszűkebb családi körre nézve ismeri el, (Menger, Bentham, Stuart Mill és a német jogi írók közül is Bähr, Gierke stb.) és a távolabbi családdal szemben a közöröklés kiterjesztését tüzi ki az örökjog reformjának első feladatául, a svájci jogban első ízben talál igazán elismerésre. Súly helyeztetik annak kifejezésére is, hogy itt nem az állam területén lévő uratlan vagyon elfoglalására kiterjedő fensőbbi jogról, hanem a köznek valóságos magánjogi öröklési igényéről van szó.

De a codex még ennél is tovább megy. Már az első javaslat

oly rendelkezést tartalmazott, hogy az örökségi adó megszüntetése mellett, hacsak nem gyermekek vagy a házastárs az örökösök, a köznek minden távolabbi rokonnal concurráló öröklési jog biztosított. Nevezetesen a szülői törzsszel szemben a hagyaték $\frac{1}{10}$ -ed része, a nagyszülői törzsszel szemben pedig $\frac{1}{4}$ -ed része illesse a közösséget. Ami tehát az örökségi adóban talált kifejezésre, az magánjoggá legyen és a közöröklés intézménye ezzel behatoljon a közjuttatba. Emellett ezen közörökléseknek alapítványi jellege, közegészségi, oktatási és segélyezési célokra leendő fordítása mondatott ki. Sőt a köznek köteles részhez való jogosultsága is elismertett a törvényes örökrész $\frac{1}{4}$ -ed része erejéig. Mindezen rendelkezéseket utóbb a végleges javaslat elejtette ugyan, de fenntartotta a kantonoknak azt a jogot, hogy a köznek további öröklési igényeket biztosítson akár örökségi adó, akár valódi magánjogi öröklés formájában. Előreláthatólag ezen fenntartással a kantonok élni is fognak és megérhetjük, hogy az öröklési jog intézményét elsősorban támadó socialismus a köznek minden örökségben való részesülésében fogja első győzelmét aratni. Mert ha az örökségi adó helyébe maga az öröklési jog lép, ez a változó adótörvényektől teljesen elütő és a közjuttatban egészen másképp szereplő, állandó jogfel-fogást fog jelenteni.

(Polyt. köv.)

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

1. A kir. ítélőtábla, a kir. járásbiróságnak, mint hagyatéki bíróságnak 1904. ő. 276/11. számú végzését megváltoztatja, az eljárással megbízott kir. közjegyző érdekeltségét megállapítja, mihez képest utasítja az elsőbiróságot, hogy a hagyatéki ügynek letárgyalását, a nevezett kir. közjegyző mellőzésével eszközölje;

mert az 1874. évi XXXV. t.-cz. 49. § b) pontjában foglalt jogszabály szerint a kir. közjegyző oly ügyben, melyben lemenő ágbeli rokona érdekelve van, — tekintet nélkül arra, hogy az ügy, okirat felvételéből vagy tárgyalásból áll-e — el nem járhat;

ennélfogva, *minthogy a szóban forgó hagyatéki ügyben, egyik érdekeltet — a kir. közjegyző fia — mint ügyvéd képviseli, és*

minthogy az említett félnek, a kir. közjegyző fia által való képviseltetése, a kir. közjegyző érdekeltségét is megállapítja: az elsőbiróság végzésének megváltoztatásával, ugyanazt a bíróságot arra kellett utasítani, hogy a hagyatéki ügy letárgyalását, az érdekelt közjegyző mellőzésével, eszközölje. (Debreczeni kir. tábla 1905. október 17. 3564/P. 1905. sz.)

*

2. Az 1874. évi XXXV. t.-cz. 111. §-a, mint kivételes törvény, szoros magyarázatú lévén, ennek azon rendelkezéséből, mikép közjegyzői okirat alapján végrehajtásnak van helye, ha abban a kötelezettnek neve szabatosan kitétetett, okszerűen következik, miszerint ily okirat alapján végrehajtást csak az ellen lehet elrendelni, aki abban kötelezettséget vállalt és mint teljesítésre kötelezett meg is van nevezve. Tekintve pedig, hogy a fennforgó esetben a végrehajtás elrendelésének alapjául vétetni kívánt és A) alatt hiteles kiadványban bemutatott közjegyzői okiratban foglalt halálesetre szóló ajándékozási szerződésben, ajándékot adó báró A. Lajos nem a maga személyében vállal kötelezettséget az ajándékozott összeg kifizetésére, hanem az okiratban meg nem nevezett örököseit kötelezte a hagyatékából leendő fizetés teljesítésére; tekintve tehát, hogy a fennforgó esetben a fizetésre kötelezett félnek neve a közjegyzői okiratban kitéve nem lévén és az a hiány a felhívott törv.-szakasz értelmében és azért, mert az örökösök kilétének megállapítása a hagyatéki eljárásra tartozik, egyéb közokirattal pótolható nem lévén, az A) a. közjegyzői okirat a végrehajtás elrendelésének alapjául nem szolgálhat, a többi kifogásoknak figyelmen kívül hagyásával egyedül a felhívott törv. 113. §-ának e) pontja alapján a neheztelt végzést meg kellett változtatni, végrehajtható végrehajtás elrendelése iránti kérelmével a neheztelt végzés következményeinek hatályon kívül helyezésével el kellett utasítani és az alaptalan kérelmével okozott költségek fizetésére kellett kötelezni. (Pécsi kir. tábla.)

A másodbiróság végzésének a végrehajtás elrendelését tárgyazó része megváltoztatatik, a végrehajtás elrendelése az 1874. évi XXXV. t.-cz. 113. §-ának e) pontja alapján megtagadhatónak nem találhatik, ehhez képest a másodbiróság végzésének a költségek viselésére vonatkozó része hatályon kívül helyeztetik és a kir. ít. tábla utasítatik, hogy az ügyet a végrehajtást szenvedő fél további kifogásai alapján vizsgálja meg és hozzon a költségek

viselésének kérdésére is kiterjedő új határozatot. Mert a halál esetére tett ajándékozás alapulhat az öröknyilvánítás egyoldalú akaratnyilvánításán, mely esetben mint más végakaratnyilvánítás az ajándékozó által bármikor visszavonható, míg annak érvényes volta és kielégítése a hagyományok módjára örökösödési eljárás útján intézendő el és alapulhat a megajándékozott személylyel kötött, ez által elfogadott, írásba foglalt szerződésen, mely esetben, ha feltételhez kötve nincs, az ajándékozót nyomban a megajándékozott fél adósává teszi, csak a teljesítés van oly időpontra tűzve, melyről bizonyos ugyan, hogy be fog következni, csak azt nem tudni, mikor. Az ilyen ajándék tehát nem képezi az örökös terhét, mint a hagyomány, hanem az öröknyilvánítás terhe, mint bármely más adósság. Ebből következik, hogy a közjegyzői okiratba foglalt, feltételhez nem kötött, a megajándékozott által elfogadott halál esetére tett ajándékozási szerződésben kötelezett ajándék, a hagyatéki eljárásra való tekintet nélkül azon a módon érvényesíthető a hagyaték ellen, mint az öröknyilvánítás közjegyzői okiraton alapuló más adóssága. Minthogy pedig a végrehajtási kérvény az 1881. évi IX. t.-cz. 14. §-ában megkivánt kellékeknek megfelel, amennyiben az ismert végrendeleti örökös ügygondnoka ellen van intézve, ki kellett mondani, hogy a végrehajtási kérvény az 1874. évi XXXV. t.-cz. 113. §-ának e) pontja alapján nem utasítható el és ehhez képest a másodbiróságot az ügynek a végrehajtást szenvedő fél többi kifogása szempontjából való megvizsgálására kellett utasítani. (Curia 1905. augusztus 14. 7291. sz.)

*

3. Mindkét alsóbiróság ítéletének megváltoztatásával a peres felek közt létrejött A) alatti adásvevési szerződésnek címzett magánokirat érvénytelennek mondatik ki s alperes annak tülésére köteleztetik, hogy az ingatlanra javára bekebelezett tulajdonjogot felperes a jelen ítélet alapján a telekkönyvi hatóságnál a maga nevére bekebeleztesse. Az elsőbiróság helyesen állapította meg a tanuk vallomása alapján azt a tényállást, hogy a peresfelek által kiállított A) alatti szerződésben felperes a kereseti ingatlant alperesre az ezáltal neki tett házassági ígéret ellenében ruházta át. Minthogy a tanuk vallomásaiból az is bizonyos, de a dolog természetéből is következik, hogy az A) alatti szerződés írásba foglalását a feleknek a házassági ígéretre vonatkozó kölcsönös megállapodása, vagyis eljegyzése megelőzte, nem szenvedhet kétséget, hogy

a felek az A) alatti kiállításakor már jegyesek voltak, s az A) alatt foglalt vagyoni átruházás nem az eljegyzés létrejöttének, hanem a tett házassági ígéret teljesítésének feltételül kötött ki. Minthogy pedig az 1886: VII. t.-cz. 22. § b) pontja értelmében azon jogügylet érvényességéhez, mely által az egyik jegyes ingatlan vagyónának tulajdonjogát a másikra átruházza, közjegyzői okirat kívánatik, az A) alatti azonban ezen alakszerűséget nélkülözvén, az érvénytelennek volt kimondandó. (Curia 1905. október 24. 1684. sz.)

Hagyatéki eljárás.

4. A kir. ítélőtábla az elsőbiróság végzésének azt a neheztelt részét, mely szerint a felfolyamodó azon kérelmével, hogy a . . . kir. közjegyzőnél letéve volt s ez által bemutatott 3 darab eredeti végrendelet ennek visszaadassék, elutasított, megváltoztatja akként, hogy azon 3 darab eredeti végrendeletet . . . kir. közjegyzőnek megőrzés végett visszaadandó; mert az 1894. évi XVI. t.-cz. 29. § utolsóelőtti bekezdése értelmében, a kir. közjegyzőnél letett végrendelet hivatalból hitelesített másolata a kihirdetésről felvett jegyzőkönyvhöz csatolandó, az eredeti végrendelet azonban megőrzés végett a kir. közjegyzőnek visszaadandó; minthogy pedig az 1905. évi január hó 5. napján 1905. Pv. II. 7/1. szám alatt felvett jegyzőkönyv szerint, . . . kir. közjegyző 3 darab eredeti végrendeletet mutatott be 3 darab letéti jegyzőkönyvvel kihirdetés végett, a kir. közjegyző által bemutatott ezen eredeti végrendeletek megőrzés re a fentiek alapján egyedül a kir. közjegyző hivatott, ezekből folyóan a kérdéses végrendeletek eredetijeinek megőrzés végett a nevezett kir. közjegyző kezéhez való visszaadását elrendelni kellett. (Budapesti kir. tábla 1905. november 2. 8594. sz.)

*

5. 1904. évi október 3-án végrendelet hátrahagyása mellett elhalt G. Eszter ügyében, a bíróság tudomásul veszi, hogy G. Sándor végrendeleti örökös a hagyatéki vagyonhoz igényt nem tart. B. D. dr. ügyvéd által képviselt G. Sándorné Sz. Zsófia jelzálogos hitelezőnek örökös bejelentését a bíróság tudomásul nem veszi s e tekintetben nevezett a bíróság igényével a törvényrendes útjára utasítja. Mert a jelzálogos hitelező bármely jogcímen érdekelt örökös helyett örökös nyilatkozatot nem tehet, a végrendeleti örökös G. Sándornak a jelen esetben történt joglemondását

hagyatéki eljárás keretén meg nem támadhatja, nevezett a hagyaték elfogadására nem kényszerítheti jelzáloggal biztosított követelése kiegyenlítésére nézve, adós ellenében csak a törvény rendes útján élhet kereseti joggal. (Debreczeni kir. tábla 1905. november 28. 3482. sz. az elsőbíróság végzési indokainak helybenhagyásával.)

*

6. R. E. az egész hagyatéki ingatlan vagyont a Rozsoston 1873. évi július hó 31-én kelt végrendelet alapján a maga részére kívánja átadni, ennek ellenében a többi örökösök részint azon az alapon, hogy a fenti hivatolt végrendelet hatálylyal nem bír, de különben is R. E. a hagyaték tárgyát önként osztály alá bocsátotta, törvényes örökösödés címén az egész örökségnek részükre való beszavatolását kérték, mely kérelem jogosságát azonban R. E. elismerni nem akarta. Eszerint az egész hagyaték vitás lévén, az 1894. évi XVI. t.-cz. 84. §-a értelmében perre utasításnak van helye. Minthogy pedig a R. M. által kiállított végrendelet, amint az annak tartalmából is kitűnik, kiváltságos végrendeletet képez és így az az 1876. évi XVI. t.-cz. 37. §-a értelmében hatályát veszítette, R. E. ezen ingatlanokra vonatkozólag vélt igényeivel a többi igénylőkkel szemben perre utasítatik. (Munkácsi kir. járásbíróság.)

Ebben a hagyatéki eljárásban az első főkérdés az, vajjon a végrendeleti, vagy a törvényes öröklés rendje szerint adandó-e át a hagyaték? R. E. végrendeleti öröklési igényét az örökhagyó által az 1873. évi július hó 31-én kelt végrendeletre alapítja. Ez a végrendelet, tartalma szerint, kiváltságos végrendelet volt ugyan, de mert abban az örökhagyó leszármazó egyenes örökösök javára rendelkezik, az, minthogy azt az örökhagyó sajátkezűleg írta s aláírta, a keltezés idején fennállott és az 1876. évi XVI. t.-cz. 32. §-a értelmében törvényes alakszerűséggel bíró végrendeletnek tűnik fel, amelynek hatályossága ez úton elbírálás tárgyát nem képezheti. Ez okból az 1894. évi XVI. t.-cz. 85. §-a szerint a végrendeletre hivatkozott R. E.-el szemben a törvényes öröklést vitatott testvérek utasítandók perre. Minthogy pedig az ekként folyamatba teendő örökösödési perben az összes többi kérdések is megoldva lesznek és sem czélszerűnek, sem szükségesnek nem mutatkozik, hogy a másik két kérdés tekintetében az ügykezelést megnehezítő ellenkező perre utasítások is történjenek, az elsőbíróság végzésének a perre utasításra vonatkozó részeit akként kellett megváltoztatni, hogy az összes vitás kérdések tekintetében R. E. ellen a leány-

testvérek utasítatnak perre. (Kassai tábla.) (Curia, 1905. szeptember 19. 6210. sz. a. helybenhagyja.)

*

7. A felebbezési bíróság ítéletét alperesek támadták meg felülvizsgálati kérelemmel, állítván, hogy a felebbezési bíróság anyagi jogszabályt sértett annak kimondásával, hogy bármily örökös jogosítva van a maga személyében, tekintet nélkül a többi örökös megegyezésére vagy ellenzésére, a hagyatékot illető követelésnek birói letétét követelni. Ily elv szerintük nem létezik.

Alperesek panasza lényegileg alapos. Az 1894:XVI. t.-cz. 90. §-a szerint a hagyaték kiegészítő részét képező követelések behajtására, amennyiben erre nézve az örökösök minőségben igénytámasztók között megállapodás nem jő létre, bármelyik igénylő kérelmére ügygondnok rendelendő ki, tehát ily esetben a behajtás iránti per a bíróság által kinevezett ügygondnok által teendő folyamatba. Jelen esetben azonban a szakaszban feltételezett esetek elseje fenn nem forog, mert a másodrendű alperes épen egyik örököstárs, ki a felebbezési bíróság által megállapított tényállás szerint ahhoz, hogy felperes behajtási perrel lépjen fel, hozzá nem járult, sőt ellenkezőleg, felperes perelhetősége ellen kifogást tett. Ezzel szemben felperes sikerrel arra nem hivatkozhatik, hogy a per a hagyatéki, helyesen az örökösödési eljárás folyamatba tétele előtt indítatván meg, a jelen esetre az idézett 90. § rendelkezése nem alkalmazható, mert a felebbezési bíróság ítéletéből kitűnőleg felperes és örököstársai az örökösödési eljárást a kereset megindítása előtt folyamatba tették akként, hogy hirdetményi úton az örökséget magukra átruháztatták, tehát akkor az örökség átadása körüli minden vitás kérdést maguk között előzetesen elintézni módjukban állott és ha a hagyatékhoz tartozó követelés behajtása körül megállapodás közöttük létre nem jöhetett, módjában állott bármely örökösnek, köztük felperesnek is, az örökösödési bíróságnál a behajtásra nézve a 90. §-ban szabályozott eljárás foganatba vételét kieszközölni. Különben pedig egyik örökös az összes hagyaték képviselőjében, az örökösödési eljárás mellőzésével az adós örököstárs ellen perrel önhatalmúlag fel sem léphet, mivel a tárgyalás rendén a kölcsönös igények az adósságnak az örökrészbe való esetleges beszámításával amúgy is kiegyenlíthetők. Ezek szerint felperes a jelen perben a beperesített követelés behajtása iránt felperesként fellépni joga-

sítva nem lévén, őt keresetével elutasítani kellett. (Curia 1905. október 12. I. G. 178. sz.)

*

8. Minthogy a hagyatéki vagyonba nem vehetők fel oly ingók, amelyekre az elhunyt házastársa azt, hogy azok a hagyaték kiegészítő részét képezik, el nem ismerte, ha az örökösársak közt az a kérdés válik vitássá, hogy bizonyos ingó tárgyak a hagyaték kiegészítő részét képezik-e, az ily vitás jogoknak érvényesítése az 1894: XVI. t.-cz. 73. § 2. bekezdése értelmében, a törvény rendes útján döntendő el. (Curia 1905. október 4. 6426. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

9. Az elsőbíróság végzése megváltoztattatik, a „T. R. és társa“ czégnek bejegyzése iránt T. L-né szül. D. R. és T. E. társasági tagok által előterjesztett kérelemnek hely nem adatik, ehhez képest a kir. törvényszék utasítatik, hogy a már foganatosított czégbejegyzést a czégjegyzékben törölje.

A czégvalódiságnak elvénél fogva úgy a kereskedelmi törvény 11. §-a esetében az egyéni czégnek, mint a kereskedelmi törvény 13. §-a eseteiben a közkereseti vagy betéti társaságok czégének megválasztásánál a kereskedőnek a czég szövegébe felvehető polgári neve alatt csakis az a név érthető, melynek viselésére az illető a polgári törvények szerint jogosított. Magánjogunk értelmében a nő házasságkötés folytán férjének nevét, címét és polgári állását nyer-
vén el, ebből a fent kifejtettekre való tekintettel következik, hogy a férjes nő, ha akár egyéni kereskedőként működik, akár kereskedelmi társaságnak tagja s neve a társaság czégében szerepel, a czégben férje nevét és azt is oly módon köteles használni, hogy férjes nő volta abban kifejezésre jusson, mert az üzletfelekre nézve épen nem közömbös az, hogy a czégtulajdonos férfi-e vagy férjes nő, és a közönségnek az üzlettulajdonos kilétére és személyére vonatkozó félrevezetése csakis úgy kerülhető ki; nem használhatja tehát a czégben férjének vezetéknevét és a maga születési utónevét vagy ennek kezdőbetűjét, mert ezek egyike sem tekinthető az ő polgári nevének és nem is tünteti ki azt, hogy ő férjes nő, sőt az utóbbi azt sem, hogy férfi-e vagy nő. Ennélfogva tekintve, hogy a bejegyzettni kért czégszövegben előforduló „T-i R.“ és kifejtettek szerint a közkereseti társaság tagjaként szereplő T-i L-né szül. D. R. polgári nevét nem képezi, de nem juttatja kifejezésre azt sem, hogy

nevezett nő és pedig férjes nő, nyilván helytelenül járt el, miért is a czégbiztosnak közbetett felfolyamodására az elsőbíróság végzésének megváltoztatásával a rendelkező rész értelmében kellett határozni. (Budapesti tábla 1905. november 22. 3029. sz.)

*

10. Abból, hogy a részvénytőke a társaság pénztárába esetleg nem folyt be, hanem az egy átvett gyár vételárának kifizetésére fordított, nem állapítható meg, hogy a részvénytőke be nem fizettetett, s így új részvények nem volnának kibocsáthatók, mert a tényleg kifizetett vételárral szemben az a körülmény, hogy a megvett gyár a valóságban mily értéket képviselt és hogy annak értéke címén a részvénytársaság könyveiben mennyi van elkönyvelve, közömbös. (Curia 1905. november 30. 923/1904. sz.)

*

11. Minthogy új részvények kibocsátása a közgyűlés hatáskörébe tartozik, azon kérdés eldöntésénél, hogy az újabban kibocsátott részvények az eredetileg kibocsátott részvények be nem fizetése okából semmisek-e, az az irányadó, hogy az eredetileg kibocsátott részvények már azon időpontban befizetve legyenek, amelyben az új részvények kibocsátása elhatározott s ha ezen időben ez nem történt meg, úgy a részvények semmisek, s ezen az sem változtat, hogy az ekkor kibocsátani elhatározott részvények az igazgatóság által tényleg csak akkor adattak ki, amikor az eredetileg kibocsátott részvények már befizetve voltak. — Az igazgatósági tagok által megtérítendő kárt a részvényekre befizetett összeg képezi. (Curia 1905. november 30. 921/1904. sz.)

*

12. A közkereseti társaság bejegyzése céljából a törvény által előírt személyes bejelentés meghatalmazott által való bejelentéssel nem pótolható. (Budapesti tábla 1905. október 24. 4819. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

13. A végrendelet következőleg szól: „Összes egyéb ingatlan birtokomat és ezenfelül még 20,000 frtot hagyományozok alapítványomnak, amely a következő nevet viselendi: „Gy. V. és Sz. d-i lakosok alapítványa“ és ezen alapítványom kezelőjéül kinevezem a „Szerb Maticát“. Tény ugyan, hogy addig, míg az alapítvány kormányhatóságilag jóváhagyva nincs, jogalanynak nem

tekinthető. Ez azonban a végrendekezés érvényességére befolyással nincs, mert ahhoz, hogy egy bizonyos vagyon alapítványná legyen, egy vagyonösszesség meghatározása szükséges és ha a cél, melyre ez rendeltetik, nem törvénybe ütköző, annak jogalanyát kirendelni a kormány hivatva van.

A vagyoni összesség a végrendeletben meghatározatván, hogy ennek örökhagyó nevet adott s azt alapítványának nevezte, végrendelezőnek oly joga, mely a személyiség cselekvőképességéből folyik, érvénytelenné pedig ez az intézkedés a jogalanyiség hiányánál fogva csak az esetben lesz, ha a kormányhatóság eme vagyonösszességnek jogalanyisággal való felruházását megtagadja, ez esetben sem érvénytelen a végrendelet, mert ennek más hatálya nem volna, mint hogy a kinevezett örökös az örökséget el nem fogadván, beáll a növedékjog.

Ennélfogva, minthogy minden már létező vagy létesítendő alapítvány az állam felügyelete és ellenőrzése alatt áll, s így az utólag perbevont közalapítványi ügyigazgatóság védekezése törvényszerűnek tekintendő és figyelembe veendő; minthogy az örökhagyónak az az intézkedése, hogy az ő és neje nevét viselő alapítványnak több hagyományt rendelt, mint amennyi hagyatékában tényleg találtatott, a végrendekezést, mint azt az elsőbíróság az e tekintetben felhozott indokaival helyesen kifejtette, érvénytelenné nem teszi; minthogy a kihallgatott végrendeleti tanúk azt tanúsították, hogy az írni és olvasni tudó örökhagyó az ő együttes jelentésükben az E) a. eredeti okirat felolvasása után kijelentette, hogy az okirat az ő végakarátát tartalmazza, azt az ő jelenlétükben sajátkezűleg aláírta és őket arra felkérte, hogy az okiratot, mint végrendeleti tanúk aláírják és azt alá is írták, a megtámadott és valódinak bizonyult végrendelet ezek szerint az 1876: XVI. t.-cz. 5. §-ában körülírt alakszerűségnek, mindenben megfelel és a végrendekezéskor jelen volt tanúk az előírt alakszerűségeket betartását magán az okiraton is bizonyították; s minthogy az a körülmény, hogy az örökhagyó utóbb felperes javára végrendekezni kívánt, annak a bizonyítása nélkül; hogy ebben az örökhagyó jogellenesen megakadályozva lett, tekintetbe nem jöhet: a kir. tábla ítéletét helybenhagyni kellett. (Curia 1905. november 23. 3175/904. sz. részben elsőbírósági indokok hhagyásával.)

*

14. Az osztrák polgári törvénykönyv 758. §-a értelmében a hátramaradt házastárs a törvény szerinti örökrészébe beszámítani köteles mindazt, amit elhalt házastársa az ő részére végrendelet alapján hagyományozott, amiből folyólag az özvegy oly esetben, midőn őt férje végrendeletileg egyedüli örökösévé nevezte ki, nem követelheti, hogy a szükségörökösöknek örökrésze az őt mint házastársat különben megilletett haszonélvezeti joggal is megterheltesse, mert a végrendelet folytán nagyobb vagyoni előnyben részesült, mint amennyit a törvény részére biztosított. (Curia 1905. október 4. 2363/1904. 12.) (Erdélyi eset.)

*

15. A nem vitás tényállás szerint a biztosító társaság által biztosított s elhalt N. J. részére kiállított életbiztosítási kötvények bemutatóra voltak kiállítva, azokat a biztosított a nagyváradi takarékpénztárnál elzalogosította s elhalálozásakor azok sem az ő, sem az örökösei birtokában nem voltak, s a biztosított a biztosítási összegre nézve kedvezményezettül örökösait ki nem jelölte. Minthogy pedig az 1881: LX. t.-cz. 66. §-a szerint az életbiztosítási összegre a biztosított adósságai miatt csak a kedvezményezett ellen nem lehet végrehajtást vezetni, és minthogy az életbiztosítási összegnek az a része, mely a zálogtartó követelésének a kötelevényeknek általa teljesített bemutatása alapján történt kielégítése után felszabadult, amiatt, mert a biztosított arról nem rendelkezett, arra nézve kedvezményezettet ki nem jelölt, az ő hagyatékához tartozó vagyonnak tekintendő, amelyre az ő, jelen esetben valódinak elismert adóssága miatt az ő örökösei ellen örökségük erejéig végrehajtást lehet vezetni; a kir. Tábla az elsőbíróság ítéletét a jelen határozat szerint megváltoztatta s az egységes jogalapon álló alpereseket, mint N. J. örökösait a kereset értelmében marasztalta. (Nagyváradi kir. tábla.)

A másodbíróság ítélete indokainál fogva és azért hagyatott helyben, mert abból a tényből, hogy az örökhagyó a kérdéses biztosítási kötvényt elzalogosította, megállapítható az a vélelem, hogy a kötvények birtokosa az örökhagyó volt; ezzel szemben alperesek tartoztak volna oly tényeket bizonyítani, melyekből következtethető volna, hogy az örökhagyónak birtokosi minősége már az elhalálozás időpontjában megszűnt, alperesek azonban ily tényeket nem bizonyítottak. (Curia 1905. október 14. 72. sz.)

*

16. Általános jogszabály, hogy abban az esetben, mikor a magánokiratnak valódiságát és azt, hogy annak létrejötténél az előírt alakszerűségek betartottak, az ellenfél tagadásba veszi, úgy mint az illető okiratnak a valódiságát, mint az alakszerűségeknek a betartását is annak kell bizonyítani, aki jogait erre a vitás magánokiratra alapítja, áll pedig e jogszabály akkor is, ha a fél jogait írásbeli magánvégrendeletre alapítja, az ellenfél pedig ennek a végrendeletnek a valódiságát és a külkellékeknek betartását tagadja.

Minthogy pedig felperesnek idevágó tagadásával szemben az, hogy a kérdéses végrendeletnek megalkotásánál az 1876. évi XVI. törvénycikk 1—6. §-aiban előírt alakszerűségek betartottak, nemcsak hogy még valószínűvé sem tétetett, de V. N. végrendeleti tanunak kihallgatása alkalmával még az is valószínűsített, hogy sem P. T. örökhagyó, sem K. F. végrendeleti tanu és a végrendelet íróján kívül a többi végrendeleti tanu közül egyik sem bírta a magyar nyelvet, amely nyelven pedig úgy a végrendeletnek a szövege, mint annak a záradéka is felvétel, az 1876. évi XVI. t.-cz. 4. §-ának abból a rendelkezéséből pedig, hogy az idegen kézzel írott végrendeletnél alkalmazott tanuk közül legalább kettőnek írni és olvasni tudni kell, közvetlenül következik az is, hogy abban az esetben a végrendeleti tanuk közül legalább kettőnek azon a nyelven kell írni és olvasni tudni, amelyen a végrendelet és az alaki kellékeknek megtartását bizonyító záradék szerkesztetett, az elsőbirósági ítéletnek a megváltoztatásával, felperes keresetének helyt adni és az *F*) alatti végrendeletet érvénytelennek kimondani kellett. (Curia 1905. december 12. 2229. sz. a temesvári kir. tábla indokainak helybenhagyásával.)

*

17. Az elsőbiróság végzése megváltoztatatik s a kir. kincstár által a sorrendi tárgyalási jegyzőkönyv I. 5. t. a. soroztatni kért 440 K 32 f. illeték s ennek 1904. év január hó 18-tól járó 5% kamatai előnyös tételként soroztatnak. Mert a csatolt telekkönyvi kivonatból kitűnik, hogy ama betétben A + 1. sor. 13745/25. és 2. sor. 13745/27. hrsz. a. felvett ingatlanok néh. N. V. tikkvi tulajdonát képezték; minthogy pedig a budapesti közp. díjj. és illetékiszab. hivatalnak átírata szerint az előnyös tételként soroztatni kért 440 K 32 f. örökösödési illeték a fenti ingatlanok mint hagyaték után szabott ki, s az árverés (1903. november 24-én) megtartása előtt még 1904. november 5-én a vagyonátruházást előidéző jog-

viszony már illetékkiszabás végett bejelentetett: az 1881 :XXXIV. t.-cz. 39. §-a szerint ez az illeték elsőbbséggel bír. Ennélfogva az elsőbiróság végzését meg kellett változtatni s a felszámított örökösödési illetéket s ennek kamatait előnyös tételként kellett sorozni. (Curia 1905. november 3. 7014. sz.)

*

18. Az 1894 :XXXI. t.-cz. 89. §-a értelmében a házasság fennállása alatt vagy a kötendő házasság okából a házastársának adott ajándékot a házasság felbontása esetében csak a nem vétkes házastárs követelheti vissza; ezen most idézett rendelkezés, megszorító kivétel hiányában, megfelelő igény esetében, minden az 1894 :XXXI. t.-cz. hatályba lépte után, annak alapján eldöntendő bontó perre kiterjed, annál is inkább, mert azzal a törvény a bontó okhoz kötött és azzal együtt hatályos érdemtelenségi okot állapít meg a vétlen házastársal szemben, amely a házassági törvény hatályba lépte előtt már bevégzett és teljesedésbe ment ajándékozási szerződésre nézve visszaható erőt azért nem tartalmaz, mert a jogügylet keletkezése és annak következményei tekintetében visszafelé mit sem változtat meg, hanem az ajándékozástól, mint a szerzési tényről függetlenül, a házasság felbontásának jogkövetkezményeként bizonyos feltételek mellett annak tartalmát erőlteti meg. (Curia 1905. november 23. 6128. sz.)

*

19. Habár a házassági törvény 3. §-a szerint az eljegyzéstől alapos ok nélkül visszalépő jegyes a másik jegyesnek a kötendő házasság céljából tett kiadások erejéig tartozik kártérítéssel, azon törvényszakaszból egyéb, a jegyes által okozott s az általános jogszabályok szerinti elbírálás alá eső károk megtérítése iránti igények érvényesítését ki nem zárja. (Curia 1905. november 2. 1697. sz.)

*

20. Helyes az elsőbiróságnak az a megállapítása, hogy az 1866. szeptember 11-én kelt végrendelet az általános polgári törvénykönyv 1248. §-ában szabályozott kölcsönös végrendelet. Kétségtelen, hogy ezen végrendelet 4. pontjában foglalt rendelkezés szerint a végrendeletek egymást, mint haláluk esetére kinevezett örökösöt arra kötelezték, hogy a hátramaradó fél után a kölcsönös rendelkezés alapján átvett és a túlélő halálakor meglévő, valamint a túlélőnek a végrendelet tételek meglévő vagyomból megmaradó vagyon a végrendeletben megnevezettek, mint általuk kinevezett

utóörökösökre szálljon. Ez a rendelkezés az általános polgári törvénykönyv 608. §-a alá eső hitbizományi helyettesítést képez. Igaz ugyan, hogy az általános polgári törvénykönyv 1248. §-a szerint a kölcsönös végrendeletet a házastársak bármelyike, a másik házastárs beleegyezése nélkül is visszavonhatja; de ez a visszavonás csak addig engedhető meg, amíg a visszavonás jogát gyakorló fél, a kölcsönös megállapodás által nyújtott előnyök elfogadása, az ahhoz fűzött és az előnyös rendelkezés indokául szolgáló hátrányok elfogadásának kötelezettségét is maga után vonja. Minthogy pedig özvegy K. Gy-né örökhagyó, korábban elhalt férje hagyatékához örökösnek az 1866. évi szeptember 11-én kelt kölcsönös végrendelet alapján nyilatkozott, azt teljertalmúlag s minden rendelkezésében maga javára elfogadta, elvesztette azt a jogát, hogy a kölcsönös végrendelet alapján átvett vagyon, valamint ezzel kapcsolatban lekötött saját vagyona felett eltérőleg rendelkezessen és a végrendeletben saját vagyonára tett rendelkezést joghatályosan visszavonhassa. A fenti indokok alapján hatálytalan, tehát az örökhagyónak 1888. október 4-én tett írásbeli közvégrendelete is, habár e végrendelet az 1866. évi végrendeletnek csak megerősítését foglalja magában s csak bizonyítékot nyújt arra nézve, hogy az örökhagyó saját felfogása szerint is, a reá férje után már átruházott hagyatéki vagyont az utóörökösök sérelme nélkül, tehát a kölcsönös végrendelet rendelkezésének az utóörökösök javára szolgáló korlátozásával vette át. (Curia 1905. október 27. 2686. sz.) (Erdélyi eset.)

*

21. Minthogy törvényeink értelmében a házasság tartama alatt született gyermek törvénytelen származásának birói megállapítása előtt törvényes születésűnek tekintendő; minthogy továbbá az oldalrokonok csak törvényes leszármazó nem léteben igényelhetik a hagyatékot és kérhetik e célból az örökhagyó holtta nyilváníttatását: kétségtelen, hogy K. D-né és Sz. K-né oldalági örökösöknek ily körülmények között a jelen eljárás megindítására joguk nem volt, miért is kérelmükkel elutasítandók voltak. Ellenben fentiek szerint törvényes leszármazónak tekintendő és életben levő Sz. I. az 1868. évi LIV. t.-cz. 522. § b) pontja alapján kérvényezési jogosultsággal bír és kérelme folytán K. G. elhalálozását törvény szerint vélelmezni és elhalálozása napját 1891. január 1-ében megállapítani kellett, mert a kérvényhez csatolt hely-

hatósági bizonyítvány azon tartalmára, hogy K. G. utolsó lakóhelyéről, Nemesdédéről 1848-ban eltávozott, a jelen eljárás során kihallgatott K. D. tanunak egymagában álló vallomása megnyugvással el nem fogadható, hanem az ügy adatai szerint 1860-ban volt utoljára mégis látható, illetve ez időre emlékeznek vissza a falubeliek, amelytől a törvényben előírt 30 év pedig 1890. december 31-én telt el. (Curia 1905. október 12. 8144. sz.)

*

22. A tulajdonjognak az addigi tulajdonos által, bár a holtig tartó haszonélvezeti jognak fentartása mellett és ajándékozási üggyellett történt átruházása következtében, az átruházónak az ajándékozás után egyedül az a joga maradt fenn, hogy az ajándék tárgyának az élete tartamára terjedő mikénti jövedelmeztetése iránt rendelkezék, ellenben az átruházás után, a halálát követő időre a tulajdonosokra is joghatályllyal bíró szerződést ezek hozzájárulása nélkül nem köthetett, minélfogva a haszonélvezeti jognál fogva haszonbérbe adott javak iránt kötött haszonbérleti szerződés a haszonélvező halálával a tulajdonosok által megszüntethető lévén, a haszonbérlet a bérleményt a szerződési idő letelte előtt is a tulajdonosok kívánságára kellő felmondás mellett a legközelebbi gazdasági év lejártával átadni tartozik. Annak megállapítása nélkül, hogy a tulajdonosok a haszonbérlet meghosszabbításához hozzájárultak volna, egymagából abból a körülményből, hogy a tulajdonostársak egyike a haszonbérlet meghosszabbításáról kiállított szerződést mint tanu aláírta, nem lehet jogi következtetést vonni arra, hogy a szerződést önmagára nézve, vagy tulajdonostársaira is kötelezőnek elfogadta volna. (Curia 1905. G. 582. sz.)

*

23. Általános jogszabály ugyan, ha a jogügyletről írásbeli okirat állíttatik ki, az ezzel egyidejűleg vagy ezt megelőzőleg létrejött és az okirat tartalmával ellenkező szóbeli megállapodás figyelembe nem vehető; azonban az okirat kiállítója nem zárható el annak bizonyításától, hogy az ügylet, céljánál fogva, annak lényegéhez tartozó valamely megállapodás az okiratról kimaradt, vagy hogy az okirat nem tartalmazza a felek valódi akaratát. (Curia 1905. I. G. 221. sz.)

*

24. A kir. tábla ítéletének megváltoztatásával az elsőbiróság ítélete a benne felhozott egyéb indokoknál fogva és azért hagyatik

helyben, mert az 5. alatti okiratban foglalt az a kikötés, hogy a felperesnek ajándékozott szőlő 8000 K értéke úgy apai, mint anyai örökrészébe betudassék, még nem vonja maga után a peres felek szüleinek azt a kötelezettségét, hogy a felperest leendő hagyatékukban a teljes örökrész erejéig részesíteni tartoznak, sőt mivel ilyen kötelezettséget magukra nem vállaltak, őket abban sem korlátozta, hogy vagyonukról úgy élők közt, mint halál esetére a kötelesrész sérelme nélkül rendelkezhessenek; amennyiben tehát a szülők a vagyonuk felől az A. F. alatti okiratok szerint élők közt, részint halál esetére rendelkeztek: ebbeli rendelkezéseiket felperes csak akkor és annyiban támadhatná meg, ha és amennyiben ezáltal kötelesrésze sértetett volna; minthogy azonban az sérelmet nem szenvedett, keresetével elutasító volt. (Curia 1905. október 11. 7197. sz.)

*

25. Tekintve, hogy felperes a felvett kölcsönnek a kötelezvényben nyilván az ő érdekében kitett részletfizetési határidőknél előbb történhető fizetési jogáról a kötelezvényben kifejezetten le nem mondott, tekintve, hogy jogszabály az, miszerint ilyen körülmények közt az adós a kölcsönösszeget szabályszerű felmondás mellett a kötelezvényben meghatározott fizetési határidő lejártá előtt is visszafizetheti, miután peres felek közt nem képezi vita tárgyát, hogy felperes a kölcsönt kellő időben felmondta s a visszafizetést felajánlotta s hogy alperes azt el nem fogadta; s habár B. tanu vallomása szerint a kötelezvény kiállításával szóval megmondattott, hogy felperes a felvett kölcsönt a kötelezvényben kitett 10 év előtt vissza nem fizetheti, mégis mert a tanu előadásából megállapíthatóan, ő az alperes pénzügyi irányában érdekelt, egyedül álló vallomása meggyőző bizonyítékul elfogadható nem volt; s miután nem vitás az sem, hogy felperes az alperes követelését utóbbi javára teljes összegben birói letétbe helyezte, eme fizetés folytán a követelést megszüntnek kimondani, a felperest a zálogjog törlésének kérésére feljogosítani kellett. (Curia 1905. november 28. 627. sz.)

*

26. Az élelmezés, fűtés, világítás és szolgálattal való ellátásból álló kikötmény oly természetű dologi teher, melyért az ingatlan mindenkori nyilvánkönyvi tulajdonosa az ingatlan értéke erejéig szavatolni köteles. Amennyiben az időszakonként teljesítendő

kötelezettségek egyáltalán nem teljesítettek, a jogosult nem kényszeríthető arra, hogy a kötelezettség érvényesítését minden időszakban külön per tárgyává tegye, hanem az a teljesítés elmulasztása esetében a jövőre kihatással is kérhető és megítélhető. (Curia 1905. november 7. 227. sz.)

*

27. Ítéletének vonatkozó indokainál fogva, figyelemmel arra is, hogy a 2% alatti adóslevélben az adós felperes nem kötelezte magát arra, hogy tartozását a kikötött végidőpontot megelőző időben megfelelő felmondás előrebocsátása mellett sem fizethesse ki, a másodbiróság helyesen állapította meg, hogy felperes kérdésben forgó tartozást kellő felmondás mellett az adóslevélben meghatározott idő előtt is jogosult kifizetni. Tekintve már most, hogy a jelen keresetnek a hitelező alperes részére kézbesítése a kölcsön felmondásának hatályával bír és hogy ezen kézbesítés 1903. április 1-én történt; továbbá arra tekintettel, hogy az itt kérdésben forgó kölcsönnek összegéhez (700 korona) képest hathavi felmondás találtatik megfelelőnek, 1903. október 1-je az a nap, amelyen felperesnek kérdésben forgó tartozásának kifizetéséhez való jogosultsága beállott. (Curia 1905. október 19. 6754. sz.)

*

28. A váltótörvény 105. §-a szerint meghatalmazott útján is lehet váltónyilatkozatot tenni s a törvény nem tartalmaz oly intézkedést, mely szerint a meghatalmazott által történt aláírásnak hatálya a meghatalmazási viszonynak a váltón való kitüntetésétől függne. A néviró azonban csupán a kézjegy valódiságát van hivatva bizonyítani s így nem meghatalmazottnak, hanem csak tanunak tekinthető. (Curia 1905. december 7. 838. sz.)

*

29. Jogszabály az, hogyha az adós részletfizetést teljesít oly tartozásra, amelynek kamatból és költségből álló járuléka van, a fizetés mindenekelőtt a költségre, azután a kamatra és csak utolsó sorban a tőkére számítandó. (Curia 1905. december 2. G. 337. sz.)

*

30. 1876: XXXVI. t.-cz. 17. és 18. §-ai értelmében a kibocsátott záloglevelek összességének biztosítékául szolgáló zálogjogra, melyre, a csőd esetét kivéve, harmadik személyek jogokat egyáltalán nem szerezhetnek, a kir. kincstár javára a bejegyzési illeték erejéig alzálogjog sem szerezhető. (Budapesti tábla 1905. november 7. 9019. sz.)

Ministeri rendeletek.

Az örökösödési eljárásról szóló 1894: XVI. t.-cz. végrehajtása tárgyában 43,194. I. M. sz. a. kiadott rendelet 24. §-a azzal egészített ki, hogy a halálesetet felvevő és leltározó községi közeg ellen a törvény 20. vagy 48. §-a alapján rendbirságot megállapító birói határozatot a szükségesnek mutatkozó felügyeleti intézkedés megtétele, illetőleg az esetleg fennforgó fegyelmi vétség megtorlása végett esetről-esetre eszközölni kell a késedelmes közeg felettes közigazgatási bizottságával. Ez a rendelkezés nem érinti a hivatkozott végrehajtási rendelet 24. §-ának második bekezdése alapján a kiszabott pénzbírság behajtása iránt teendő intézkedéseket. (1905. évi T. 135/5. számú igazságügyi és belügyi ministeri rendelet 1905. december 22-ről.)

*

Új közjegyzőség. Az 1874. évi XXXV. t.-czikk 5. §-ában nyert fölhatalmazás alapján és az 1874. évi december hó 17-én 4164. I. M. E. szám alatt (R. T. 182. sz.) kiadott rendeletnek e részben való módosításával a lőcsei kir. törvényszék kerületébe tartozó lublói és szepes-ófalui kir. járásbiróságok területére, Ó-Lubló székhelylyel, külön kir. közjegyzőséget rendszeresíték. E rendszeresítés folytán a késmárki kir. közjegyzőség területköre jelen rendeletem hatályba léptének napjától kezdve a késmárki és szepes-szombati kir. járásbiróság területére szorítkozik. Jelen rendeletem 1906. évi márczius hó 1-én lép hatályba és a most említett határig a lublói és szepes-ófalui járásbiróságok közjegyzői megbízásaikat a késmárki kir. közjegyzőnek adják ki. A jelen rendelettel rendszeresített ó-lublói királyi közjegyzőség a kassai kir. közjegyzői kamarához fog tartozni. (37158/1905. számú igazságügyi ministeri rendelet 1905. november 22-ről.)

*

Hatáskör megállapítás törvényesen elvált házaspár gyermekeinek természetben tartása helyett tartásdíj iránt indított ügyben. A b.-i kir. járásbiróság és N. város árvaszéke között hatásköri összeütközés esete merülvén fel, elintézésékepen ki kellett mondani, hogy ebben az ügyben az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, mert a bíróság azzal, hogy a házasságot felbontó ítéletben a kiskorú gyermek gondozására és nevelésére első sorban az apát és tartási képtelensége esetére az anyát kötelezte, az 1877: XX. t.-cz. 13. §-ában és az 1894: XXXI. t.-cz. 95. §-ában meghatározott hatáskörében már eljár, és mert a bíróság által ekkép kimondott kötelezettség közelebbi meghatározása s nevezetesen annak eldöntése, hogy az apának vagy az ő tartásra képtelensége esetében az anyának kell-e a gyermeket eltartania, hogy a tartás természetben vagy pénzben telje-

sítendő-e, hogy összege mennyiben állapíttassék meg, valamint a tartás összegének behajtása is az 1877: XX. t.-cz. 11., 13. §-ai alapján és az 1894: XXXI. t.-cz. 97. §-ából kitűnőleg is gyámhatósági hatáskörbe tartozik. Megerősíti a gyámhatósági hatáskört különösen az utóbb idézett szakasznak az a rendelkezése, amely szerint a gyámhatóság még az esetre is, ha a birói határozat a megváltozott körülmények következtében a gyermek érdekeinek többé meg nem felel, a birói határozattól eltérőleg is intézkedhetik. (22,020/1905. I. M. szám.)

*

A kiskorúakat kizárólag vagy nagykorúakkal együttesen terhelő illetékekről szóló fizetési meghagyások másolatainak az illetékes árvaszékekkel való közlése. A pénzügyminister úr a kiskorúakat kizárólag vagy nagykorúakkal együttesen terhelő illetékekről szóló fizetési meghagyások másolatainak, az illetékes árvaszékekkel való közlése tárgyában még 1885. évi augusztus 8-án 22,435. szám alatt valamennyi akkori pénzügyigazgatóságához intézett pénzügyministeri körrendeletet — az 1889: XXVIII. törvény-cikk alapján bekövetkezett szervezeti változásokra való figyelemmel — szükségesnek találta a „Pénzügyi Közlöny“ útján megújítani. Midőn az árvaszék figyelmét ezen körrendelet fönnállására, hivatkozással egyszersmind a 46,046/1903. számú itteni körrendeletre felhívom, egyszersmind megjegyzem, hogy a fizetési meghagyások másolatainak közlése nem állapít meg arra nézve jogalapot, hogy azok ellen az árvaszékek felebbezési jogorvoslattal élhessenek, hanem ennek a közlésnek egyedül az a rendeltetése, hogy a kiskorúak illetéktartozásai könnyebben rendeztethessenek, illetőleg hogy az árvaszékek behatóbban ellenőrizhessék, hogy a kiskorúak érdekében netalán szükséges jogorvoslatokkal az eredeti fizetési meghagyásokat átvevő gyámok és gondnokok kellő időben éljenek. (122849/1905. számú belügyministeri körrendelet 1905. nov. 27-ről.)

*

Rendezett tanácsú városi jegyzők által végezhető magánmunkálatok. Folyó évi augusztus hó 4-én hasonló szám alatt kelt leiratomban, melylyel a községjegyzői magánmunkálatokról alkotott vármegyei szabályrendeletet jóváhagyási záradékkal ellátva leküldtem, már jeleztem, hogy a szabályrendeletnek a K. r. t. városra való kiterjeszhetése kérdésében külön rendeletben fogok intézkedni, illetőleg azon törvényes utat megjelölni, melyet a kérdés megoldásánál követni kell. A K. r. t. városra kiterjesztő rendelkezést a szabályrendeletből nem azért tartottam törlendőnek, mintha a r. t. városok jegyzői díjért magánmunkálatokkal foglalkozni jogositva egyáltalán nem volnának, mert ennek törvényes akadálya nincsen; hanem azért, mert a vármegye közönsége a Közs. Ü. Sz. 88. §-a értelmében csak a nagyközségi és körjegyzők magánmunkálataiért felszámítható díjakról alkothat szabályrendeletet.

Arra nézve, hogy valamely r. t. város jegyzői magánmunkálatokkal foglalkozhatnak-e s hogy ezekért mekkora díjakat számíthatnak fel, az illető város közönsége van hivatva szabályrendeletileg határozni. A város ezen szabályrendeletének megalkotásánál természetesen köteles szem előtt tartani az 1874:XXXIV. t.-cz. 39. §-ában foglalt rendelkezést s jegyzőit csak az olyan magánmunkálatok végzésére jogosíthatja fel, melyeknek végzése a törvényes rendelkezéssel nem ellenkezik. Ellenkező esetben a városi szabályrendelet rendelkezéseire való hivatkozás az illető jegyzőt nem mentené meg a zúgírászkodás vádjától s az ennek alapján való elítéltetéstől. Az idézett törvényhely nem állapítja ugyan meg kellő tüzetességgel azt a határvonalat, melyen belül zúgírászkodás elkövetése nélkül magánmunkálatokkal foglalkozni lehet, de felső bíróságaink is joggyakorlatukban „a gyakorlat és szokás“ alapján elismerték a községi jegyzőknek azt a jogát, hogy perenkívüli ügyekben magánmunkálatokkal foglalkozhatnak. Arra nézve pedig, hogy a gyakorlat és szokás a magánmunkálatok mely nemeinek végzését engedte meg a körjegyzőknek, körülbelül teljes részletességgel tájékoztat nyújt a Belügyi Közlöny 1904. évi 22. számában közzétett 47,300/1904. számú itteni körrendelet, illetőleg az ahhoz mellékelte vármegyei szabályrendeleti minta. Amennyiben tehát a város e tárgyban szabályrendeletet alkotni kíván, egészen indokoltnak mutatkozik, hogy e szabályrendeletének megalkotásánál az innét a vármegyéek részére kibocsátott fentebb említett mintában foglalt részleteket — a megfelelő eltérések érvényesítésével — szem előtt tartsa s a városi szabályrendelet jóváhagyása alkalmával a vármegye közönsége is hivatva lesz a kérdéses rendelkezéseket irányadónak tekinteni. (39431/1905. számú belügyi ministeri rendelet K. vármegye közönségéhez.)

Lapszemle.

Hagyatékban talált váltók kitöltése. A „Jogtudományi Közlöny“ m. évi 44. számában feltett nyílt kérdés folytán ugyanazon lap 48. számában több oldalról tárgyalatik ez a kérdés azzal az egyértelmű conclusióval, hogy úgy az örökös, mint az esetleg a követelések behajtására az 1894: XVI. t.-czikk 90. §-a értelmében kirendelt ügygondnok jogosítva vannak a hagyatékban talált váltót lényeges kellékeivel és köztük a saját és kibocsátási aláírásukkal ellátni. A váltótörvény 93. §-ban biztosított jog megilleti azt, aki a váltót engedmény, árverési vétel útján megszerezte, azt, aki a váltót lefoglalta, csőd esetén a tömeggondnokot, ennél fogva tehát az örököst és esetleg az ügygondnokot is, egyáltalán mint a kir.

Curiának hivatkozott 11302/1898. számú ítélete (Márkus X. 16600) kifejezi, mindenkit, aki „noha a váltó birtokába nem a váltótörvény által megállapított módon, hanem más köztörvényi cselekmény útján jutott“. Ellenkező felfogás mellett a hagyatéki bianco-váltókat egyáltalán nem lehetne érvényesíteni.

*

Tulajdonközösség megszüntetése és pénzbeli kiegyenlítés. Dr. Imling Konrád kir. táblai tanácselnök a „Jogtudományi Közlöny“ m. évi 51. számában állást foglal az osztrák ptk. nyomán haladó azon birói gyakorlatunk ellen, mely a tulajdon-közösség megszüntetésének csupán két módját ismeri: a természetben való felosztást és ha ez „vagy épen nem, vagy nevezetes értékcsökkenés nélkül“ nem lehetséges, az árverésen való értékesítést a vételár felosztásával. Eszerint ha pl. 260, 300 és 400 K értékű, de egyenkint ketté nem hasítható három birtokrészletet két tulajdonostárs között $\frac{2}{3}$ és $\frac{1}{3}$ arányban kell megosztani, mind a háromra árverés foglal helyt. Pedig meg volna a természetben való felosztás lehetősége, ha segítségül vesszük a gyakorlatunkban teljesen ismeretlen pénzbeli kiegyenlítést, nevezetesen ha a $\frac{2}{3}$ -ad részben tulajdonostárs kapja a 400 és 260 K értékű birtokrészleteket és köteles az $\frac{1}{3}$ -ad részben tulajdonostársnak, aki a 300 K értékű birtokrészletet kapja, 20 K-át készpénzben megtéríteni.

Ezen eljárásnak gazdasági előnye kézenfekvő. Ezáltal a tulajdonostársak vagyoni jogai a lehető legkisebb változást szenvedik. Az, aki a másik fél kezében van, kénytelen eltérni a felosztást, legalább ugyanazon ingatlan egy részét megtarthatja. A földműves embernek földjéből és foglalkozásából való teljes kivetése megakadályoztatik. Az az ellenvetés, hogy aki meg akar maradni az ingatlanban, megveheti azt az árverésen, nem áll meg. Mert először is, mindkét tulajdonostárs nem veheti meg. Továbbá egészen más az ingatlan megfelelő részét kapni és kitéve lenni az árverés esélyeinek. Az illetőnek elég pénze lehet a kiegyenlítésre, de nem a másik tulajdonostársat illető egész rész megvételére. Az elvi ellenvetések, melyek szerint senki sem kötelezhető arra, hogy a közösség megszüntetésére készpénzét, vagyis saját egyéb vagyonát fordítsa, szintén nem állanak meg, mert például mily alapon kötelezhető akkor egyik tulajdonostárs a fenntartásra szükséges költségeknek saját hányadának megfelelő viselésére? A bíróságoknak tehát ilyen közösség megszüntetési perekben a szakértőket arra is kel-

lene utasítaniok, hogy a természetben való felosztás lehetőségének megállapításánál a pénzbeli kiegyenlítést is vegyék kombinációba és ily értelemben volna a magyar polg. tkv. tervezetének 1741. §-a is módosítandó.

*

Az ideiglenes nőtartás „ideiglenes“ jellegéről olvasunk az „Ügyvédek Lapja“ m. évi 48. számában érdekes véleményt. A felvetett kérdés a közjegyzői gyakorlatot is érinti, amennyiben úgy az ideiglenes tartásról előzetesen intézkedő házassági szerződéseknek, valamint a különélés már beállott esetében, a válási egyezményeknek szövegezésénél megfontolásra érdemes. Különösen pedig oly irányban, hogy a szerződő felek figyelmének felhívása és megfelelő szövegezés által megelőztessék az az anomália, mely az ideiglenes nőtartás körül birói gyakorlatunk folytán tényleg előállhat. Az ideiglenes nőtartás ugyanis rendszerint megszűnik a válóper megindítása által, — amikor is annak folyamán történik a tartás iránt végleges intézkedés — vagy azáltal, hogy a házassági együttélés helyreállítatik. Igen gyakori azonban egy harmadik eshetőség is, mely szerint az életközösség nem állítatik vissza és a nő a válóper megindítása iránt sem intézkedik. A férj ugyanis utóbbi alig teheti, miután az ő sérelmes magaviseletén alapszik az ideiglenes tartás megítélése, de ha tenné is, ugyanezen okból a válóper reá nézve csak kedvezőtlen eredménnyel végződhetik s így az nem állhat érdekében. Kérdés már most, elegendő alap-e a férj „sérelmes magaviselete“, mely talán nem is állapítja meg a házassági törvényben felsorolt valamely bontó ok tényálladékát, — arra, hogy tisztán a nő tetszése szerint esetleg örökké legyen köteles kiszolgáltatni az „ideiglenes“ tartást. Birói gyakorlatunk szerint a férj az ideiglenes nőtartás megszüntetése iránt fel nem léphet. (Eltekintve bizonyos kivételes esetektől, nevezetesen a nő utóbbi erkölcsi magaviselete alapján.) A hivatkozott cikk a házassági törvény 83. §-ára alapítja tehát a megoldást. Eszerint a bontóper „csak attól a naptól számított 6 hónap alatt lehet megindítani, amelyen a vétkes cselekmény a házastárs tudomására jutott“. Ennek az intézkedésnek ratiója az, hogy ezen időtartam után a vétkes cselekmény megbocsátottnak tekintendő. Ha tehát a nő 6 hó alatt a válóper meg nem indítja, a férj őt a házassági törvény 77. §-a alapján az életközösség helyreállítására felhívhatja s ha ennek eleget nem tesz, most már jogosulatlan különélése hűtlen elhagyásnak minő-

sítendő, a férj által indítandó válóperben tehát a nő vétkesnek nyilvánítandó s így a férj tartási kötelezettsége megszüntetendő.

*

Az örökségről való lemondás és a Tkvi rendtartás 74. §-a.

Hogy az örökös, akinek hitelezője a hagyatéki ingatlanra a Tkvi rendt. 74. §-a értelmében feltételes zálogjogot nyert, ennek kijátszása végett az örökségről „lemond“ és ennek folytán az ingatlan az adóstól különböző személynek adatván át, a kir. Curia 34. sz. teljes ülésű döntvénye szerint a hitelező zálogjoga hatályát veszti és a tkvi hatóság által hivatalból töröltetik, mindennap előforduló eset. Az ebben a kérdésben követendő eljárást teszi szóvá a „Jog“ m. évi 38. és 52. számában közölt két cikk. Az első a hagyatéki bíróságtól várja a nyilvánvaló jogsérelem elhárítását. Eszerint ha a lemondás megtörténte előtt, egy harmadik személy az örökös ellen fennálló jogcímen az örökségre jogot szerzett, az adós örökös többé a hitelező hátrányára az örökségről le nem mondhat, illetve a lemondás a hitelezővel szemben hatálytalan. Ennélfogva a hagyatéki bíróságnak egyfelől, ha az örökség nem az adós lemondása folytán, hanem más okból adatik át más személynek, az átadó végzésben intézkednie kell a feltételes zálogjog törlése iránt, de másfelől az adós lemondása esetében, az ennek folytán hivatott más személynek át kell ugyan adnia a hagyatékot, de csakis a lemondott örökös hitelezőjének zálogjogával terheltén. Ha pedig e tekintetben a tárgyalásra megjelent hitelező és a lemondás folytáni örökös meg nem egyeznek, perreutasításnak van helye az 1894 : XVI. t.-cz. 85. §-a értelmében csupán azzal az eltéréssel, hogy a lemondott örökös helyébe ennek hitelezője lép, ezt, illetve ez ellen kell perre utasítani. Helyteleníti ennélfogva egy felmerült concret esetben tett azt a hagyatékbirósági intézkedést, hogy a lemondott örökös hitelezője igényével a törvény rendes útjára utasított, a hagyatéki ingatlan pedig a lemondás folytáni örökösnek átadatott. Vitatja, hogy ilyképen a tkvi hatóság azt, hogy miért adatott át a hagyaték az adóstól különböző más személynek, nem kutathatja, hanem kénytelen a zálogjogot a Curia 34. sz. t. ü. döntvénye értelmében törölni, amiáltal a hitelező joga pedig kijátszatik. Ezzel szemben a másik cikk, — magának az illető hagyatéki birónak tollából — utal egyszerűen a törvényre, mely szerint a hagyatéki bíróság részéről és a hagyatéki tárgyalás keretében ilyen eljárásnak helye nem lehet. Ezért a kir. tábla is hely-

benhagyta végzését, melylyel a hitelező a törvény rendes útjára utasított. (L. ezen számban a Felsőbirósági határozatok rovatában 5. alatt közölt esetet.)

Véleményünk szerint a helyes jogi eredményt a tkvi hatóságoknak áll módjukban biztosítani. A kir. Curia már több ízben kimondotta, hogy „az adós örökös lemondása a jóhiszemű hitelezőnek korábban szerzett zálogjogát meg nem szünteti“ (3508. sz. alatt 1898. november 29-én); hogy „ha az adós örökös lemondása folytán, tehát az ő jogán adatik át az illető ingatlan, a 74. § értelmében nyert zálogjog jogi hatálya meg nem szűnik, sőt az feltétlenné válik“ (3109. sz. alatt 1905. október 4-én. L. lapunk múlt évi folyamában 338. sorszám alatt közölt esetet); hogy ennél fogva ilyen esetekben „a 34. számú t. ü. döntvény alkalmazást nem nyerhet“. Ennél fogva, ha az átadó végzésből kitűnik, hogy lemondás folytán adatik át az illető ingatlan az adóstól különböző személynek, — már pedig ennek okvetlenül ki kell tűnnie és a hagyatéki bíróság által kifejezetten ki is tüntetendő, — akkor a tkvi hatóságnak sem hivatalból, sem kérelemre nem szabadna törölni a zálogjogot, módjában állván az illető ingatlantulajdosnak vélt jogát a törvény rendes útján érvényesíteni. Ha a pert megnyeri, abból, hogy csak utóbb törölnék a zálogjog, tényleges kára nem lehet; ellenben a hitelezőnek, ha zálogjoga törölnék és utóbb hatályosnak nyilváníthatnák, igen. Nyilvánvaló tehát, hogy ez a helyes eljárás.

Közlemények.

A magyarországi kir. közjegyzők országos egylete f. évi februárius hó 4-ik napján d. e. 10 órakor tartja meg *évi rendes közgyűlését* a budapesti kir. törvényszék tanácstermében. (V. Alkotmány-utcza 14. I. emelet.) Tárgysorozat: 1. Elnöki előterjesztés. 2. Pénztári számadás előterjesztése. 3. Esetleges, időközben beérkező indítványok. 4. Az alapszabályok értelmében 21 központi bizottsági tagnak a következő 3 évre való megválasztása.

*

A kir. közjegyzők nyugdíjintézete f. évi februárius hó 4-ik napján d. e. 11 órakor tartja meg a budapesti kir. törvényszék tanácstermében (V. Alkotmány-utcza 14. I. em.) az alapszabá-

lyok 10. §. értelmében háromévenként összehívandó közgyűlését. Tárgysorozat: 1. A nyugdíjintézet személyes ügyeinek állása. 2. Jelentés a nyugdíjpenzalapról. 3. Esetleges, időközben beérkező indítványok. 4. Az alapszabályok értelmében 5 felügyelő-bizottsági tag megválasztása.

*

A magy. kir. közjegyzők orsz. egylete központi bizottságának 1905. évi november hó 18-án megtartott üléséről az alább közölt jegyzőkönyv számol be:

Jelenvoltak: Zimányi Alajos budapesti királyi közjegyző, bizottsági elnök; Szabó Albert budapesti királyi közjegyző, pénztáros; Pongrácz Kálmán nyitrai, Gyuracskey Alajos galántai, Jakab Géza ujbpesti, dr. Róth Zsigmond félegyházai kir. közjegyzők, bizottsági tagok és dr. ifjabb Jarmatzky Sándor kir. közjegyzőhelyettes, másodtitkár, mint jegyzőkönyvvezető.

I. Elnök üdvözlővén a megjelenteket, a tárgysorozat első pontjaként előterjeszti, hogy a községi jegyzők működése tárgyában az igazságügyministerhez intézendő felterjesztés elkészült s hogy e felterjesztéshez dr. Körössy Bertalan, besztercei kir. közjegyző a közjegyzői hatáskör kibővítését célzó s a községi jegyzők magánmunkálatait megszorító többrendbeli módosítást és pótlást hozott javaslatba.

A bizottság a memorandum felterjesztését most, midőn alkotmányos kormány és ennek kebelében alkotmányos igazságügyminister nincs, nem tartja időszerűnek s a felterjesztés eszközését dr. Körössy Bertalan, besztercei királyi közjegyző javaslatba hozott módosításainak és pótlásainak figyelembevételével, az alkotmányos kormány megalakulását követő időre halasztja.

II. A közjegyzői hatáskör és díjszabályzat általános reformja tárgyában dr. Baranyai Béla, pécsi királyi közjegyző által készített javaslat az összes kir. közjegyzői kamaráknak megküldetett oly felhívással, hogy e javaslatra vonatkozó véleményes jelentésüket mielőbb közöljék. Elnök jelenti, hogy a kamarák közül eddig csak a kassai kir. közjegyzői kamara mutatta be észrevételeit, míg a többi kamarától e felhívásra válasz még nem érkezett.

A bizottság felkéri az elnököt, hogy az eddig jelentést nem tett kamarákat, e határozatra való hivatkozással, véleményes jelentésük mielőbbi beterjesztésére újból hívja fel s a javaslat újbóli tárgyalását csak a kamarai jelentések után tűzze ki.

III. Tárgyalás alá vétetett a kassai kir. közjegyzői kamarának átirata az „Igazságügyi Közlöny“ múlt évi 12. számában megjelent becslési rendelet megváltoztatása tárgyában benyújtandó felterjesztésnek támogatása iránt.

A bizottság a felterjesztést tudomásul veszi, de további intézkedést, mint időszerűtlen s sikerrel nem kecsegtetőt, nem tart szükségesnek.

IV. Baditz Lajos, a szombathelyi királyi közjegyzői kamara elnöke két példány beküldése mellett értesíti a központi bizottságot, hogy „A polgári törvénykönyv tervezetének bírálata és huszonöt év a kir. közjegyzők és a szombathelyi kir. közjegyzői kamara életéből“ című műveinek tiszta jövedelme a kir. közjegyzők nyugdíjalapját illetendi.

Örvendetes tudomásul vétetik.

*

A váltóóvás reformja körül nálunk is, egyelőre a legközelebből érdekelt kereskedői és iparoskörökben megindult mozgalom legújabb mozzanatát az Országos magyar kereskedői egyesület választmánya elé dr. Glücksthal Samu budapesti ügyvéd által terjesztett előadói vélemény képezi. Kiindul abból, hogy az óvásnak mint a fizetés végetti bemutatás kizárólagos bizonyítási eszközének eltörlésére és a bármi módon lehető bizonyítás megengedésére némely oldalról tett javaslat el nem fogadható. A váltóeljárás kívánatos gyorsasága esetleges hosszadalmas bizonyítási eljárást, rossz-hiszemű perelhúzást stb. kizár. A lejáratkori váltóbirtokos előzői felelősségük ellenében joggal megkívánhatják egy feltétlen bizonyíték nyújtását. Az óvás kötelező volta Angliában és Amerikában, melyeknek példaira hivatkozni szokás, csak a belföldi váltókra van eltörölve s emellett Angliában a bankok mégis kivétel nélkül óvatoltatják a nem honorált váltókat. Az óvás végül hatékony eszköze a fizetés kikényszerítésének, mintegy *signe de gène*. Bizonyos azonban, hogy az óvást egyszerűsíteni és olcsóbbítani kell. Az olasz és belga u. n. *Privatdeclaratio*, mely szerint az intézvényezett a váltó hátán elismeri a bemutatást és ez az elismerés hivatalosan regisztrálandó (antedatálások elkerülése végett), nem felel meg, mert hiszen erre az intézvényezett a legritkább esetekben lesz hajlandó. (Belgiumban az óvások 15⁰/₀-a alapszik a *Privatdeclaration*.) Az angol és amerikai u. n. *noting-rendszer*, mely szerint a közjegyző egyelőre a váltóra csak kezdőbetűit és az eljárás időpontját írja, magát az óvaslevelet pedig csak akkor állítja ki, ha a váltó tényleg be nem váltatik és a perben a bizonyítékra szükség van, csupán féleszköz, mert csak bizonyos esetekben és akkor sem lényegesen csökkenti a költséget. Utóbbi kifogás emelhető egyáltalán minden reformjavaslat ellen, mely az óvást nem véve ki az eddigi közegek kezéből, azt egyszerűsíteni és olcsóbbítani igyekszik. (Külön óvási okirat mellőzésével a váltóra való vezetés, közbenjárasi díjskála, kincstári illeték leszállítása.) Az óvás felvételéhez jogászi

tudás nem szükséges, erőpazarlás ilyen teendőket a járásbíró-ságokra és közjegyzőkre bízni, mert utóbbiaktól különösen meg sem követelhető, hogy ezt az eljárást túlságosan leszállított díjak mellett eszközöljék. Ezért a reformot belga minta szerint kell megvalósítani, ahol 1876 óta a levélhordók végzik az óvásokat. Amint megfeleltek ezek a pénzkézbetésre és bírósági kézbesítésekre történt alkalmazásuknál, meg fognak felelni itt is. Belgiumban a rendszer teljesen bevált. A váltó egy borítékban a váltóbirtokos megfelelő utasításával ajánlott levél módjára feladatik. A felvételi állomás továbbítja azon postahivatalhoz, melynek területén a bemutatásnak történnie kell, a bemutatást pedig a levélhordó elvégzi. Ha a váltó kifizettetik, a postahivatal a feladónak átszarmasztatja az összeget. Ha nem, úgy egy nyomtatványtömbből kitép a levélhordó egy lapot, melyet toldalék gyanánt a váltóra ragaszt. A lap egész rövid szöveget tartalmaz, melyből kitűnik, hogy melyik postahivatal levélhordója, milyen összegekről szóló, milyen lejáratú váltót mikor és kinek mutatott be fizetés végett és otthon volt-e az illető, vagy nem? Ezen lappal ellátott váltót azután a postahivatal lebélyegzés után ugyancsak borítékban visszaküldi a feladónak, sőt a váltóbirtokos utasítása szerint értesítéseket is küld. Mindez adminisztratív, sablon munka, melyet a posta és a levélhordó elvégezhetnek. Az említett előadói vélemény eszerint az *obligatorius postaóvásban* concludal.

Legközelebb a kérdéssel érdemben foglalkozni fogunk.

*

A hivatalos zugirászkodásnak, amint a pécsi ügyvédi kamara találóan nevezi a községi és körjegyzők „magánmunkálati“ tevékenységét, érdekes adatait olvassuk ugyanezen kamara múlt évi jelentésében. Egy községi jegyző az általa ismert 13,000 K értékű ingatlanokról 1000 K vételárral adásvételi szerződést készített, mely jogügylet az eladó örökösének megtámadása folytán, a bíróságok által hatálytalanítva lett. Perben megállapított, hogy a községi jegyző ugyanazon ingatlanról előbb felperes, utóbb alperes javára adásvételi szerződést készített s utóbbi alkalommal a négy holdas ingatlan vételárául 10 koronát tüntetett ki. Községi jegyzők által készített több okmány, mint törvénybe ütköző, formailag hibás, felek akaratának meg nem felelő, megtámadva és részben érvénytelenítve is lett.

*

A jegyzői magánmunkálatok azon kedvelt indoklására, — hogy a nagyobb helyektől távol a népnek nincs helyben jogi tanácsadója és így elviselhetetlen anyagi teher és fáradság hárulna reá, ha a jegyzők a magánügyködéstől, melyre ily kisebb helyeken különben reá is szorulnak, eltiltatnának — érdekes világot vet az ezen számunkban közölt 39431/1905. sz. belügyministeri rendelet a rendezett tanácsú városok, vagyis olyan kis félreeső helyek, mint pl. Czegléd, Makó, Baja, Nyitra stb. jegyzőinek magánmunkálati tevékenységéről és díjairól.

*

Statistika. 1905. év végén a kir. közjegyzők száma 284-et, a betöltetlen állások száma 9-et, a kir. közjegyzőségek száma tehát összesen 293-at tett ki.

1904. évről maradt 14 betöltetlen állás. 1905. év folyamán új közjegyzőség szerveztetett 5, elhalálozás folytán megürült 4, áthelyezés folytán megürült 3. Betöltetett kinevezés által 14, áthelyezés útján 3. Kineveztetett közjegyzőhelyettes 9, ügyvéd 5.

A magyarországi kir. közjegyzők orsz. egyesületének 1905. év végén tagja volt 160 közjegyző és 15 közjegyzőhelyettes.

*

Személyi hírek. Meghalt *Szalay Sámuel* dr. gödöllői kir. közjegyző. Kinevezettek kir. közjegyzőkké: *Apáthy Gyula* dr. karczagi kir. közjegyzőhelyettes Körmentre és *Sternberg Gyula* dr. nagykarolyi kir. közjegyzőhelyettes Fehérgyarmatra.

Külföld.

Az örökgyói letétek és folyószámlák kimutatását — az osztrák legfelsőbb törvényszék határozata értelmében — a hagyatéki eljárásban az illető pénzügyintézetől a hagyatéki bíróság, illetve a kiküldött birói biztos bekövetelheti (Hagy elj. pátens 2, 97—100 §§) ugyan, de ez csupán az örökgyó elhalálozása időpontjában az illető intézetnél megvolt örökgyói letét és folyószámlakövetelés kimutatására terjedhet ki és nevezetesen nincsen helye annak, hogy évekre visszamenőleg kiállított folyószámlakivonatokat és letéti kimutatásokat követeltessenek be. Mert a hagyatéki bíróságnak a hagyatéket ki kell ugyan nyomoznia, vagyis az örökgyó

birtokában elhalálozása időpontjában megvolt vagyont meg kell állapítania, de örökgyónak a betudási kötelezettség szempontjából vitás, még életében tett vagyoni műveleteit a hagyatéki bíróságnak nem áll hatáskörében kutatni és ezek eldöntése a peres útra tartozik.

Elidegenítési tilalom a francia örökjogban. A francia gyakorlat az elidegenítési tilalmakat csak akkor ismeri el, ha korlátolt időre szólnak s ha megszabásukat valamely komoly érdek indokolja. Az örökgyó 100,000 frankot hagyott unokáinak azzal a kötelezettséggel, hogy az összeg kamatait tízhavonként fogja a közjegyző felügyelni, a tőkét azonban csupán házasságuk bekövetkeztekor közzé kell tenni. A szajnai törvényszék a hagyományban foglalt elidegenítési tilalmat korlátozottnak és megengedhetőnek tartotta, mert az elidegenítési tilalom egy megjelölt időpontban véget ér. A felelőbíró az elidegenítési tilalmat érvénytelennek nyilvánította, mert a hagyományozott dolog elidegenítését egy bizonytalan időpontig, a hagyományosok haláláig megtiltja s így olybá veendő, mintha korlátlan időre terjedne.

A vasárnapi munkaszünet kérdésében az alsó-ausztriai közjegyzői kamara a következő határozatot hozta: A közgyűlés a vasárnapi munkaszünet törvényes szabályozása ellen elvi kifogást nem emel, de csak a következő fentartásokkal: 1. A közjegyző saját személyében semmiképen sem korlátozható és vasárnapokon is szabadon érintkezhetik a felekkel és végezhet bármilyen természetű munkákat. 2. Esetről-esetre megengedendő halaszthatatlan teendőknek a személyzet általi végeztetése is. 3. A kamarák a helyi viszonyokra való tekintettel az illető közjegyző kérelmére a vasárnapi munkaszünet korlátozását megengedhetik. 4. A tilalom megszegése miatti eljárás a kamarák hatáskörébe utalandó és az 1—100 K-ig terjedhető rendbírságok kizárólag kari célokra fordítandók.